

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Факультет соціальної та психологічної освіти

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь магістр

на тему: «СУЧАСНІ НАПРЯМКИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ
ПІДТРИМКИ БЕЗРОБІТНЬОЇ МОЛОДІ У ЗВО»

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 261 М
напряму підготовки / спеціальності
231 Соціальна робота

Кулібаба С.С.

Керівник:

к.пед.н., доц., Бойко О.М.

Рецензент:

к.пед.н., доц., Моргай Л.А.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ МОЛОДІЖНОГО БЕЗРОБІТТЯ ЯК СОЦІАЛЬНОГО ЯВИЩА	11
1.1. Визначення і характеристики безробіття, сутність поняття «молодіжне безробіття» як соціального явища.....	11
1.2. Явище молодіжного безробіття як актуальна соціальна проблема у сучасних українських реаліях	17
1.3. Причини та наслідки безробіття серед сучасної молоді.....	30
РОЗДІЛ ІІ. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ БЕЗРОБІТНЬОЇ МОЛОДІ	43
2.1. Особливості соціально-педагогічної підтримки у вирішенні проблеми безробіття у молоді.....	43
2.2. Дослідження проблем працевлаштування сучасної студентської молоді	49
2.3. Соціально-педагогічний тренінг «Я крокую до успіху».....	55
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ	75

ВСТУП

У зв'язку з переходом України до ринкових відносин, виникли значні труднощі, як економічні так і соціальні проблеми. Однією з важливих проблем є зайнятість молоді, яка безпосередньо пов'язана з людьми, їх виробничою діяльністю. На категорію молодь покладають великі сподівання: формування гідного майбутнього української держави, її розбудови, зміцнення, виведення на нові економічні, наукові та культурні межі.

Актуальність дослідження. За останні роки ситуація щодо молодіжної зайнятості в Україні стрімко погіршилася, і від цього погіршується й економічна сфера нашої країни, яка впливає на життєдіяльність усіх громадян, адже невикористаний потенціал молоді позначається на стратегічному розвитку нашої держави. Саме молодь будує майбутнє суспільства, розвиває країну, тому потрібно звернути увагу на поліпшення умов самореалізації молодої людини на сучасному етапі. Наявний стан аналізованої проблеми вимагає вдосконалення професійного і соціального становлення та конкурентоспроможності молоді на ринку праці.

Молодь – це активно і соціально найактивніша частина населення, що в умовах соціально-економічних, політичних трансформацій має багато проблем стосовно її життєдіяльності, а саме: отримання освіти, придбання житла, влаштування на роботу, готовність до сімейного життя, виховання власних дітей тощо.

У сучасній Україні проблеми працевлаштування молоді є одними з найбільш актуальних, оскільки призводять до зростання безробіття та зниження рівня життя. Молодь – головна рушійна сила сучасного світу, у руках юнаків і дівчат знаходиться майбутнє нашої суверенної, незалежної, демократичної держави.

Безробіття є однією з найактуальніших проблем сучасного суспільства в Україні. Відсутність робочих місць негативно впливає на соціально-економічне життя молоді, адже призводить до негативних наслідків, це зокрема: недостатнє матеріальне забезпечення, розлучення, зменшення

народжуваності, високий показник інтенсивності міграції за кордон, збільшення кількості злочинів тощо. Несвоєчасне працевлаштування молоді призводить до втрати набутих професійних навичок за період навчання, що ще більшою мірою ускладнює можливість успішного працевлаштування. Безробіття безпосередньо має вплив на фізичний стан та на психологічне добробут молоді.

Стан дослідженості наукової проблеми. Проблеми зайнятості молоді досліджували С. Бандура, В. Брича, Д. Богиня, В. Васильченко, І. Волинський, О. Грішнова, М. Долішній, Т. Заяць, В. Коваленко, Г. Коваль, І. Лопушинський, О. Новікова, І. Петрова, Т. Петрова, В. Петюха, Л. Шевченко та ін.

Оскільки дане економічне явище є однією з найважливіших проблем будь-якої країни світу, то й до її вирішення зверталася велика кількість зарубіжних та українських науковців. Зокрема це: Дж М. Кейнс, А. Маршалл, А. Оукен, В. Адамчук, Б. Генкін, І. Чистяков, Д. Акімов, А. Вольська, О. Грішнова, М. Долішній, Л. Колишня, О. Пазюк, О. Пономарьова, Т. Соколова, В. Юрчишин, Г. Левчук.

Щорічно в Державну службу зайнятості звертаються близько 5-7% (92 тис.) випускників навчальних закладів. [9].

Проблеми молоді на ринку праці обумовлені певними особливостями соціального стану і трудової поведінки, а саме: досить високим освітнім рівнем; наявністю професії або кваліфікації; низькою адаптованістю та вразливістю щодо навколишнього економічного та соціального середовища; підвищеними вимогами щодо працевлаштування (престижу, заробітку), змісту, характеру й умов праці.

Основною проблемою працевлаштування молодого випускника є пошук роботи за фахом. Однак багато підприємств беруть на роботу найбільш успішних випускників вищих начальних закладів і оцінюють рівень знань, отриманих молодим фахівцем. Деякі роботодавці бачать перевагу прийому на роботу молодих спеціалістів в економії фінансових коштів на

оплату роботи працівників. Багато роботодавців шукають молодих спеціалістів з хорошими твердими теоретичними знаннями, вважаючи, що практичний досвід краще отримувати на тому підприємстві, на якому фахівець буде працювати. Тому виникає проблема підвищення ефективності методів розвитку кар'єри випускників навчальних закладів.

На ринку праці давно існує проблема невідповідності знань та умінь, отриманих випускниками вищих навчальних закладах, та запитом роботодавців. Основними характеристиками сучасного випускника вищого навчального закладу є амбіційність, ініціативність, активність, цілеспрямованість та невизначеність. При цьому, як визначено в дослідженні «Випускники українських ВНЗ очима роботодавців», серйозною перешкодою в роботі стає відсутність (або недостатній рівень володіння) навичок міжособистісного спілкування таких, як «комунікабельність, вміння презентувати, вести переговори, емоційний контроль». Значною проблемою абсолютно для всіх випускників, незалежно від рівня їхньої теоретичної підготовки, підприємства вважають відірваність знань від практики, невідповідність до роботи в реальному бізнесі і нерозуміння того, як цей бізнес працює. Таким чином необхідно орієнтувати студента на протязі навчання у вищому навчальному закладі до вимог роботодавця.

Також, у даний час, посиленню напруги на українському молодіжному ринку праці сприяли такі фактори: криза в економіці, демографічний фактор, ліквідація робочих місць з менш жорсткими та створення нових – з більш жорсткими вимогами найму, перехід підприємств у руки приватних власників.

В Україні зростання безробіття в 2014 році спровоковане жорсткою економічною політикою. Як результат – закриття підприємств, падіння цілих галузей.

Фінансова криза, яка стала соціально-економічною кризою, призвела до різкого зростання безробіття серед молоді у світі і збільшила недовіру молодих людей до інститутів, урядів та корпорацій.

Більш як 1,2 млрд осіб у світі – це молодь у віці від 15 до 24 років. За даними Всесвітнього економічного форуму, 357 млн з них ніде не навчалися і не працювали. Ця цифра продовжує зростати [10].

Держава, визначаючи конкретні шляхи становлення та розвитку суспільства, орієнтується передусім на молоде покоління віком 16-28 років, потенціал і знання якого, помножені на досвід попередніх поколінь, можуть стати запорукою прогресивного розвитку незалежної держави. Молодь – це головний стратегічний резерв суспільних реформ, які не можуть здійснюватися без виходу на якісно новий рівень розвитку суспільства. Не використаний потенціал має вирішальне значення для багатьох держав, що розвиваються, з великим відсотком молоді серед населення. Молодь має досить великі та суттєві переваги порівняно з іншими віковими категоріями працездатного населення. У молодих людей найбільш тривалий період майбутньої працездатності, кращі показники фізичного здоров'я та витривалості, порівняно високий загальноосвітній рівень, найбільша професійна та міграційна мобільність. Водночас, молоді люди більше за інші вікові групи страждають через відсутність роботи. В Україні молодіжне безробіття вважають одним із найактуальніших питань соціально-економічної політики держави, оскільки молодіжні проблеми суттєво впливають на майбутнє економіки та державне становлення України [9].

Незважаючи на те, що державними органами розроблено та впроваджується ціла низка заходів щодо реалізації молодіжної політики на політичному, соціальному, економічному, законодавчому й організаційному рівнях, проблеми молоді у сфері освіти, професійної підготовки, зайнятості, охорони здоров'я та соціальних питань у повному обсязі не вирішено.

Британська The Guardian опублікувала дані, які дозволяють оцінити втрати європейської економіки від молодіжного безробіття. Ця цифра сягає 153 млрд. євро на рік. Така ситуація призводить до економічних збитків. Це і соціальні виплати, і неотриманий прибуток. Щотижня ці втрати перевищують 3 млрд. євро [12].

За даними Державної служби статистики України у I кварталі 2015 року рівень зайнятості серед осіб у віці 25-29 років становив 71,1% та був вищим, ніж в середньому серед всіх вікових груп (56,0%), а серед осіб віком 15-24 роки цей показник склав лише 27,9%. Низький рівень зайнятості таких осіб обумовлений тим, що молодь у такому віці навчається та не має стійких конкурентних переваг на ринку праці. Рівень безробіття, визначений за методологією Міжнародної організації праці (МОП) серед молоді у віці 25-29 років у I кварталі 2015 року становив 12,2%. Серед осіб у віці 15-24 роки цей показник у I кварталі 2015 року – 22,8% та був більш як удвічі вищий, ніж цей показник серед всіх вікових груп. Високий рівень безробіття обумовлений тим, що значна частина молодих людей не має необхідних професійних навичок і досвіду роботи [2].

Відповідно до Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», до молоді відносяться громадяни України віком від 14 до 35 років. У I півріччі 2015 року статус безробітного у державній службі зайнятості мали 405,5 тис. осіб у віці до 35 років. Серед безробітних у віці до 35 років, зареєстрованих у державній службі зайнятості, які мали професійний досвід, станом на кінець червня 2015 року: кожний п'ятий раніше працював в оптовій та роздрібній торгівлі, у переробній промисловості працювало 15,7% молодих осіб; у сфері державного управління й оборони – 13,0%; у фінансовій та страховій діяльності – 10%, у сільському, лісовому та рибному господарстві – 9,2% [9].

Для подолання проблеми безробіття, зокрема серед молоді, державною службою зайнятості здійснюються заходи активної політики сприяння зайнятості населення: надання інформаційних, консультаційних та профорієнтаційних послуг, створення банку вакансій та пошук підходящої роботи, сприяння в працевлаштуванні громадян, у тому числі шляхом організації підприємницької діяльності, організація професійної підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації безробітних, організація і фінансування громадських робіт, виплата допомоги по безробіттю.

За направленням служби зайнятості у I півріччі 2015 року знайшли роботу 152 тис. осіб молодих громадян, в тому числі 97,5 тис. безробітних. Серед молодих осіб, які мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню (молодь, яка закінчила або припинила навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах; яка звільнилася із строкової військової або альтернативної (невійськової) служби, і яка вперше приймається на роботу) державною службою зайнятості у I півріччі 2015 року на перше робоче місце працевлаштувалися 632 таких особи [9].

Безробіття веде до прямого занепаду раніше досягнутого рівня життя. Допомога по безробіттю завжди менша від заробітної плати, має тимчасовий характер. Зростання безробіття знижує купівельний та інвестиційний попит, скорочує обсяг заощаджень у населення.

Сам факт безробіття завдає людині важкої психологічної травми, яку можна порівняти з найнеприємнішими обставинами. Багато соціологів пов'язують зростання злочинності зі зростанням безробіття.

Таким чином, в науці накопичені значні знання й створені певні передумови, необхідні для вирішення зазначеної проблеми. Однак незаперечним є факт актуальності дослідження проблеми безробіття серед молоді у XXI столітті. Це визначило вибір теми нашого дослідження – *«Сучасні напрямки соціально-педагогічної підтримки безробітної молоді у ЗВО»*.

Мета дослідження: вивчення сучасних напрямків соціально-педагогічної підтримки безробітної молоді у ЗВО.

Об'єкт дослідження: студенти випускних курсів Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Предмет дослідження: соціально-педагогічна підтримка безробітної молоді.

Завдання дослідження:

1. Здійснити аналіз поняття «молодіжне безробіття» та безробіття як актуальну соціальну проблему у сучасних українських реаліях.
2. Охарактеризувати причини та наслідки безробіття серед сучасної молоді.
3. Експериментально дослідити проблем працевлаштування сучасної студентської молоді.
4. Розробити соціально-педагогічний тренінг «Я крокую до успіху».

Для розв'язання поставлених завдань було використано низку **методів**: теоретичні: аналіз, узагальнення, систематизація; емпіричні: спостереження, опитувальні методи (інтерв'ю, анкетування), методи первинної статистичної обробки.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених у магістерському дослідженні завдань застосовувався комплекс взаємопов'язаних методів:

теоретичних: аналіз соціально-педагогічної літератури з метою з'ясування сутності, особливостей, критеріїв і показників проблеми безробіття молоді;

емпіричних: спостереження, анкетування, бесіда, тестування, метод експертних оцінок, на основі яких визначалися проблеми працевлаштування молоді;

методи математичної статистики застосовувалися з метою опрацювання емпіричних даних, виявлення кількісних залежностей між досліджуваними явищами, перевірки статистичної достовірності результатів педагогічного експерименту.

Експериментальна база дослідження. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, факультет соціальної та психологічної освіти.

Апробація і впровадження результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження обговорювалися на IV Міжнародній студентській конференції «Сучасні аспекти та перспективні напрямки розвитку науки», та опубліковані в студентському збірнику.

Структура й обсяг магістерського дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (73 найменування), додатків. Основний зміст роботи викладено на 67 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ БЕЗРОБІТТЯ МОЛОДІ У СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОМУ КОНТЕКСТІ

1.1 Визначення і характеристики безробіття, сутність поняття «молодіжне безробіття» як соціального явища

Соціально-економічне явище безробіття виступає одним з проявів багатьох протиріч, що склалися між постіндустріальним технологічним способом виробництва та системою сучасних виробничих відносин, поряд із комерціалізацією освіти, ринково-комерційним використанням творчої праці та досягнень науки, виснаженням навколишнього природного середовища та ін.

Робота – це біологічна необхідність для працездатної людини. Без цього м'язова фізична сила та розумова працездатність (інтелект) атрофуються. Тільки люди з проблемами здоров'я та люди з психічними захворюваннями частіше залишаються безробітними. Праця займає важливе місце в житті людини, а ставлення до праці являється показником соціальної адаптації особистості. Соціальна адаптація розглядається з точки зору здатності особистості активно звикати до навколишнього середовища. Зміна ставлення до роботи має негативні наслідки зміни рівня адаптації людини в суспільстві.

Важливим для характеристики соціальної роботи в галузі праці є поняття безробіття. Явище безробіття починається з економіки, але воно стосується й інших сфер життя. Це дуже важливе соціальне, психологічне та етичне явище, яке має значення для сучасного суспільства.

Безробіття постійно бентежить суспільство і зумовлює потребу детального вивчення причин його виникнення, глибокого аналізу економіки та постійної уваги зі сторони державних органів різних рівнів.

Соціально-економічне явище, згідно з яким частина працездатного населення країни не може знайти роботу, а тому автоматично включається до резерву праці, що називається – безробітні особи.

Безробітною може бути особа працездатного віку, яка виявляє бажання та має можливість працювати, але не має робочого місця.

Нормативно-правову базу, що регулює зайнятість населення складають Закони України «Про зайнятість населення», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», «Програма сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць».

Визначення згідно з законом України «Про зайнятість населення» коли людина не залучена на ринку праці, але активно шукає або чекає, щоб повернутись на попереднє місце роботи, вона вважається безробітною, а стан, у якому вона перебуває, називається безробіттям. Цей стан суттєво впливає на соціальне здоров'я працездатного населення, має інші негативні соціальні та психологічні наслідки; залишається головною соціальною проблемою ринкової (перехідної) економіки [17, с.16].

Відповідно до енциклопедичного визначення поняття «молодь» трактується як велика суспільна група, яка має специфічні соціальні та психологічні риси, наявність яких визначається як віковими особливостями молодих людей, так і тим, що їх соціально-економічний та суспільно-політичний стан, духовний світ, знаходяться у стані формування та становлення. При розгляді поняття «молодь» у соціальному аспекті наголос робиться на особливостях соціального становища, зумовлених соціально-психологічними властивостями такої групи суспільства.

Окрім того, визначаючи категорію «молодь», обов'язково слід звернути увагу на віковий фактор. Г. Шебанова стверджувала, що, визначаючи вікові рамки молоді, слід вважати, що нижня вікова межа молоді збігається з віком, з якого допускається прийняття на роботу, а верхня вікова межа дорівнює 27–30 рокам. Означені вікові рамки вона обґрунтовувала тим, що, власне, до 27–30 років закінчується біологічне становлення організму, завершується формування професійних інтересів і первісна професійна підготовка в основної маси молоді, що стає на трудовий шлях, а також спливає строк дії встановлених додаткових гарантій для молодих робітників і

службовців [71].

Ю. Щотова визначає молодь як категорію осіб віком від 14 до 28 років, якій з метою залучення до продуктивної суспільної праці у період початкового соціального становлення законодавством встановлюються додаткові, порівняно з іншими працівниками, пільги та гарантії щодо працевлаштування, професійного навчання та трудової діяльності [73, с. 38].

У свою чергу, в чинному законодавстві визначення поняття «молодь» можна прочитати у Законі України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні». Так, у ст. 1 вказаного Закону зазначається, що молодь, молоді громадяни – це громадяни України віком від 14 до 35 років [47].

Безробіття є однією з найактуальніших проблем сучасного суспільства в Україні. Насамперед це стосується саме молодих людей, які лише закінчили вищий навчальний заклад і не мають достатнього трудового досвіду. Відсутність робочих місць негативно впливає на соціально-економічне життя молоді, адже це призводить до негативних наслідків, таких як недостатнє матеріальне забезпечення, розлучення, зменшення народжуваності, високий показник інтенсивності міграції за кордон, збільшення кількості злочинів.

Молодь та її соціальне становлення відіграють вагомий роль у житті країни. До молодих громадян у нашій державі відносять громадян України від 14 до 35 років. Що стосується соціального становлення, то цей процес визначається як різнобічне включення молоді в життєдіяльність суспільства як системи та сприйняття її як одного з елементів цієї системи [55, с. 216]. Тому молодіжне безробіття – це соціально-економічне явище, що стосується людей віком від 15 до 35 років, які не мають роботи, і через це в них відсутній заробіток чи інші передбачені законодавством України доходи як джерела існування, причому ці молоді люди здатні та готові приступити до виконання роботи в будь-який час [75, с. 143].

Тобто «молодь» можна визначити як категорію осіб віком від 14 до 35 років, що перебувають на початковому етапі соціалізації, трудової адаптації,

наділені трудовою правосуб'єктністю та користуються додатковими, порівняно з іншими працівниками, пільгами та гарантіями у тому числі й у сфері зайнятості.

Дослідниця Н. Сіряченко вважає, що зайнятість – це сукупність суспільних відносин, пов'язаних із реалізацією фізичними особами, наділеними трудовою правосуб'єктністю, права на працю шляхом здійснення діяльності, пов'язаної з особистими й суспільними потребами, з метою матеріального задоволення й моральної самореалізації, які забезпечуються державою [52]. Згідно з п. 1 ст. 1 Закону України «Про зайнятість населення» зайнятість – не заборонена законодавством діяльність осіб, пов'язана із задоволенням їх особистих та суспільних потреб з метою одержання доходу (заробітної плати) у грошовій або іншій формі, а також діяльність членів однієї сім'ї, які здійснюють господарську діяльність або працюють у суб'єктів господарювання, заснованих на їхній власності, у тому числі безоплатно [45]. Натомість, згідно з п. 7 ст. 1 цього ж Закону, безробіття – соціально-економічне явище, за якого частина осіб не має змоги реалізувати своє право на працю та отримання заробітної плати (винагороди) як джерела існування [45].

На думку І. Храновського, безробіття потрібно розуміти як відсутність робочих місць для всіх, хто має можливість і бажання працювати незалежно від того, у працездатному віці людина чи ні. Відповідно, І. Храновський справедливо вважає, що зайнятість та безробіття – взаємопов'язані категорії. На думку дослідника, безробіття – неминучий елемент ринкових відносин і, відповідно, ринкової економіки.

Із соціально-економічної точки зору зайнятість, й особливо безробіття, – це категорії особливого типу економіки – ринкової. Вони виражають відносини між найманими працівниками, роботодавцями і державою з приводу здійснення основного, природного права людини – права на працю, реалізації її здатності до праці, причому не тільки в розумінні забезпечення засобів для існування, необхідних для збереження й відтворення самого

життя, але й у розумінні реалізації в трудовій діяльності здібностей і якостей людини як особистості. За такого підходу несприятливі наслідки безробіття не вичерпуються не досить ефективним використанням робочої сили й «недовиробленням» національного продукту. Відповідно, безробіття – це нереалізованість права на працю для частини громадян, це відсутність у частини родин здорової та нормальної матеріальної основи забезпечення необхідних засобів існування і розвитку.

Тому і продуктивну зайнятість молоді треба розуміти не просто як наявність заняття. Зайнятість молоді – це надійна і стійка можливість заробляти на життя за допомогою вільно вибраної продуктивної праці і роботи, а також знайти своє професійне та соціальне місце. Зайнятість є неодмінною умовою і станом соціальної інтегрованості людини, соціальної повноцінності людської особистості. Відповідно, у стані безробіття людина позбавлена стійкої можливості заробляти на життя за допомогою вільно вибраної продуктивної праці і роботи. Безробіття є чинником і станом соціальної відчуженості людини від суспільства.

Щодо цього О. Романюк пише, що молодіжне безробіття є соціально-економічним явищем, під час якого працездатна молодь перебуває в пошуках роботи та готова приступити до неї, але не може реалізувати своє право на працю, тим самим втрачає основні засоби до існування [50].

Отже, молодіжне безробіття можна визначити як явище, що характеризується відсутністю в частини громадян віком від 14 до 35 років можливості реалізації своєї здатності до праці, зумовлене особливостями молоді як особливої категорії населення, а також тенденціями розвитку молодіжного ринку праці.

До категорій безробітної молоді С. Б. Іваницька зараховує випускників загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних і вищих навчальних закладів; звільнених у зв'язку зі змінами в організації виробництва; військовослужбовців, звільнених зі строкової служби у Збройних силах; жінок, які перебували у відпустці з догляду за дітьми, домогосподарок; інші

категорії (звільнені у зв'язку з плинністю кадрів, школярі 9–10 класів, молодь, яка не зайнята більше одного року, тощо) [17, с. 16].

Однак варто нагадати, що в основі правового розуміння безробіття не може бути безробіття добровільне, у стані якого особа перебуває через суб'єктивні причини, які залежать від мотивації носія праці. Таке трактування явища безробіття відповідає тій zasadі правового регулювання зайнятості населення, яка має на меті забезпечити повну, продуктивну і вільно вибрану зайнятість для громадян та захистити їх від наслідків вимушеного безробіття, а не створювати роботу чи виплачувати матеріальну допомогу тим особам, які не бажають заповнювати вільні вакансії та не сприйматимуть виплату допомоги із безробіття як тимчасову компенсацію необхідних для життя коштів. В останньому випадку здебільшого мається на увазі аж ніяк не безробіття, а добровільна незайнятість.

До категорій безробітної молоді належать лише ті особи, які через об'єктивні причини не можуть реалізувати своє право на працю, але прагнуть цього шляхом звернення до Державної служби зайнятості чи інших суб'єктів, котрі сприяють працевлаштуванню [44]. Отже, не можна не погодитися з Н. Діденко в тому, що молодь є потужним ресурсом. Підтримка молодих людей, їхнє залучення до творчої, активної участі в житті суспільства – це стратегічні інвестиції в розвиток держави. Реформування засобів правового регулювання ринку праці молоді має супроводжуватися прозорими та ефективними механізмами стимулювання роботодавців до її працевлаштування, подоланням міфів стосовно низької кваліфікації молодих фахівців та активізацією участі молоді на ринку праці [14, с. 83].

Отже, вимушене молодіжне безробіття складніше і небезпечніше, ніж доросле, через такі наслідки для добробуту суспільства і держави загалом: соціальні (молодь є вразливою громадською категорією, адже молоді люди, не сформовані психічно, морально і соціально, гірше пристосовуються до змін економіки, за умови відсутності можливості гідно забезпечити життя вони можуть вдатися до злочинної діяльності або соціальних вибухів; все це

призводить до соціальної ізоляції, поглиблює розчарування в суспільстві і справедливості); економічні (зростання витрат на допомогу по безробіттю; зростання обсягу витрат на допомогу по безробіттю; зниження рівня ВВП; зниження рівня життя населення цієї категорії; виїзд молодих спеціалістів, котрі прагнуть реалізувати себе за кордоном; як результат, країна втрачає перспективні кадри).

1.2 Явище молодіжного безробіття як актуальна соціальна проблема у сучасних українських реаліях

Безробіття належить до найгостріших соціальних проблем молоді. Безробіття серед молоді – це соціально-економічне явище у країні, при якому певна частка економічно активної молоді перебуває у безперервних пошуках роботи та готова приступити до неї, але не може реалізувати своє право на працю, тим самим втрачає основні засоби до існування [14, с. 81-84.].

Проблема безробіття, що виникла та набула розвитку різних форм в перехідних економічних системах досліджували іноземні вчені: Т. Мальтус – хронічне безробіття; А. Маршал та А. Пігукласична теорія безробіття; Дж. М. Кейнс – кейнсіанська теорія безробіття; М. Фрідман – теорія адаптивних очікувань; А. Оукен – зв'язок між змінами у реальному ВВП та змінами у безробітті. Підсумовуючи результати даних досліджень, можна припустити, що основними причинами безробіття є: циклічний економічний розвиток в країні, структурні зміни, вплив науково-технічного прогресу та впровадження сучасних інноваційних технологій; Невідповідність попиту та пропозиції робочої сили, загальний рух робочої сили.

Одним із важливих факторів розвитку економіки та соціальної сфери будь-якої країни є соціальний, культурний та професійний розвиток молодих громадян. Однак в країнах з ринковою економікою саме молодь

найчастіше стикається з проблемою зайнятості. Для молодих людей у віці від 15 до 24 років, які не мають професійного досвіду, існує проблема невиконання вимог потенційних роботодавців, і ця проблема особливо гостра. Ситуація із зайнятістю молоді ускладнюється періодами економічної та політичної нестабільності.

Поняття «молодь» досить різнопланово трактується в багатьох галузях науки філософії, соціології, політології, державному управлінні, юридичній науці, педагогіці, психології тощо. Загалом, молодь визначається як окрема група населення, яка вирізняється за сукупністю вікових характеристик, особливостей соціального становища та певних соціально-психологічних якостей, що детермінуються суспільним устроєм, культурою, закономірностями соціалізації, системою виховання суспільства. Це соціально-демографічна група суспільства, що переживає період становлення соціальної зрілості, адаптації до світу дорослих і майбутніх змін, переживає стан сімейної та поза сімейної соціалізації, інтерналізації норм цінностей, творення соціальних і професійних очікувань, ролей, статусу [74].

Саме категорія населення країни, як молодь, передбачає майбутнє формування держави, напрямок та інтенсивність культурного піднесення суспільства. Важко залишити молодь з обмеженими можливостями для самореалізації, оскільки це призведе до негативних соціальних та економічних наслідків.

Посилення кризових тенденцій, властивих ринку праці, було одним із перших досліджень соціологів, які зауважили, що найбільший попит на робочу силу є серед категорії населення, як молодь, але цей попит тимчасовий.

Головною особливістю становища молоді на ринку праці є диспропорція між попитом та пропозицією на робочу силу. Більшість молодих людей, особливо тих, хто навчається, хоче працювати і мати власні засоби до існування. Це підтверджує відносно високий рівень економічної

активності громадян 15-29 років. Важливими проблемами є вимушене безробіття, працевлаштування молоді у віці до 29 років включно, безробіття серед сільських жителів, працевлаштування молодих спеціалістів тощо. Зокрема, міська молодь віком до 29 років є найменш конкурентоспроможною на ринку праці, і вона часто не має професійної освіти та досвіду роботи. Серед цієї категорії майже кожна друга особа економічно активних безробітних, що становить 10% від загальної кількості безробітних. Вчені вважають, що проблема вимушеного безробіття є більш актуальною для міської молоді, ніж у сільській місцевості. Щодо сільської молоді, низький рівень безробіття пояснюється особливими можливостями працевлаштування в особистих підсобних господарствах, де робота триває більше 20 годин на тиждень для продажу або обміну продукцією, отриманою в результаті цієї діяльності, не дає підстав для класифікації працівників як безробітних. Деякі молоді люди, які не мають роботи, готові розпочати роботу, але вони перестали її шукати протягом періоду опитування. Вони належать до економічно неактивного населення, тобто їх не можна вважати «безробітними». Здебільшого ці особи перестали шукати роботу, оскільки довго не могли її знайти і вичерпали всі можливості працевлаштування [17].

У Законі України «Про сприяння соціальному становленню і розвитку молоді в Україні» [47] визначено, що молодь – це частина суспільства, соціально-демографічна група, яка визначається певною віковою стратифікацією, особливостями соціального стану та соціально-психологічних характеристик, рівнем входження в процес соціалізації. Вікові рамки молоді за цим Законом визначалися в межах від 14 до 28 років, а з 2004 року – від 14 до 35 років. Приналежність до студентської молоді визначається віковими межами, нижня – на практиці зумовлена наявністю атестата про середню освіту, а верхня – не виходить за 30-річний рубіж. Основну масу студентів, які навчаються у ВНЗ, складають юнаки та дівчата віком від 18 до 25 років.

Молодь позиціонується як одна з головних рушійних сил сучасного світу. Молодь є центром міжнародних, соціальних, політичних та економічних подій. Високий рівень інтелектуального потенціалу, швидка мобільність та гнучкість дозволяють впливати на соціальний прогрес, який формує майбутнє суспільства, держав та світу в цілому. Проблеми молодіжної групи постають чітко, оскільки через вік підрастаюче покоління має низький рівень інтеграції до соціальних відносин і виглядає менш стійким у думках та поведінці.

Місце вищої освіти у вирішенні соціальної проблеми працевлаштування молодих спеціалістів при переході до ринкової економіки вивчене недостатньо, оскільки з урахуванням статистики минулих років, що передували офіційному працевлаштуванню, не було розподілу випускників серед закладів з різними формами власності. Тематичне дослідження зайнятості молоді мало на меті вивчити нові суперечності у потребах професійних та соціальних характеристик молодих спеціалістів та обмежений ступінь підготовки до необхідних робочих місць. У цьому випадку проблемна ситуація трактувалась як невідповідність знань, умінь та можливостей, що ідентифікуються з вимогами менеджерів [10, с. 168-172.].

Україна як держава перебуває в стані розвитку, і молодь нашої країни переживає важкі часи. Основними причинами складної ситуації, в якій проживає молодь, є: проблеми «початку життя», низький рівень матеріального та соціального забезпечення, труднощі в отриманні вищої освіти, початок кар'єри, створення сім'ї та кар'єрне зростання. За статистикою, зарплата молодих спеціалістів удвічі нижча середню зарплату в Україні [6, с. 98-99].

Якість професійної орієнтації, невідповідність попиту та пропозиції, кількість пропозиції робочої сили, невідповідність освіти, що надається вимогам потенційних роботодавців, та відсутність єдиної взаємодії між навчальними закладами та установами є основними причинами розвитку

безробіття серед молоді.

Безробіття серед молоді має негативні соціальні та економічні наслідки. Через прояви соціальних наслідків у суспільстві виникає напруга, адже безробітні – це нестабільний клас громадян. Позбавлення молоді права на професійну сферу протягом тривалого періоду часу робить її вразливою та нездатною конкурувати, що створює привід для труднощів у отриманні подальшої роботи, що знижує якість професійної діяльності та продуктивність суспільного виробництва. Результатом є зниження мотивації праці до соціально вигідних дій.

Процес пошуку роботи для молоді важкий, оскільки психологічні труднощі стають перешкодою. Причиною труднощів є неготовність молодих людей до ефективних дій, труднощі зміни ставлення в минулому та відсутність мотивації діяти в умовах ринкової економіки [30, с.152].

Основними заходами, які традиційно вживаються для подолання безробіття серед молоді є агітаційна та просвітницька робота.

Мотиваційне поле людини, яка не працює, сильно спотворене. Як правило, зацікавленість та ентузіазм безробітних в основному втрачаються. Порожнеча, створена звільненням, наповнена різними проявами залежності та депресії. Безробітні можуть почати скаржитися на різні фізичні захворювання, стверджуючи, що вони захворіли на своєму попередньому робочому місці. До таких фраз слід ставитися з особливою обережністю, оскільки вони часто є проявами «замаскованої» депресії. Мотиваційна структура безробітних стає біднішою: часто основною причиною пошуку роботи є негативна реакція на працевлаштування. Безробітна людина знаходить виправдання для ситуації, що склалася, через зовнішні фактори (відсутність роботи, не пов'язана спеціальність) або в собі (непотрібна, доросла, дуже молода, хвора тощо).

Мотивація безробітного залежить, насамперед, від періоду безробіття. Таким чином, згідно з дослідженням, мотивація у жінок, які втратили роботу і які не працюють менше місяця стикаються з мінімізованим

бажанням змінити кар'єру та отримати нову роботу. Це викликає негативний стан, який супроводжується бажанням повернутися до звичного життя. Однак вони мають намір отримати нову роботу в покращеній версії, не докладаючи жодних зусиль. Отже, прагнення знайти роботу для безробітних, як правило, відсутнє [42, с.11].

Стимулююче поле для безробітних жінок у період від одного до шести місяців після реєстрації в центрі зайнятості характеризується пригніченістю інтересів. Вони втрачають інтереси та захоплення, а їх дослідницька та загальна діяльність значно зменшується. Втрата роботи в цей період вважається загрозою та великою невдачею в житті. У цей період також змінюються уявлення про майбутню роботу - головне - це спілкування з людьми, іноді на шкоду професійному самосприйняттю та творчій діяльності, основні інтереси переносяться із сфери професійної та сімейної діяльності у дозвілля. Багато жінок починають забувати свою останню роботу, і навіть те, що потрібно регулярно відвідувати центр праці, щоб подолати безробіття. Однак багато професійних навичок все ще можна відновити, особливо навички ділового спілкування [3, с.170].

Динаміка мотивації безробітних чоловіків має подібні тенденції, але в цьому випадку матеріальний фактор та соціальне становище як колишнього робочого місця, так і нового місця мають відіграти значення.

З суспільної точки зору, безробітний чоловік «ненормальний», тоді як безробітна жінка - затверджена соціальна роль. У цьому відношенні стан безробітних серед чоловіків може бути більш серйозним показником ступеня соціальної дезадаптації порівняно з жінками [59, с.325].

Життя в постійно мінливому суспільстві викликає багато труднощів. Людина, яка завжди турбується про дітей та коханих, втрачає здатність оптимістично ставитись до життя. Зрештою, явище безробіття негативно впливає на людину, що призводить до стану хронічного стресу, який посилюється постійним сподіванням на задоволення соціальних потреб. Зрештою, безробітні почуваються марно і безнадійно. Лікарі назвали цей

стан «синдромом безробіття».

У цьому випадку люди діють інакше. Хтось вимикається з життя, втрачає інтерес до навколишнього, а хтось, навпаки, стає дуже балакучим. Деякі люди намагаються діяти так, ніби змін не відбулося, ніби вони ігнорують тяжкість стану. Є ті, хто бачить, що їхнє життя повністю зіпсовано, і вирішили йому покласти край, але все вищесказане є проявом «неврозу безробіття».

Психологічний стан безробітних почали розглядати як предмет наукового дослідження нещодавно. Країни Західної Європи мають власнорозроблену класичну модель психологічного стану безробітних. За теорією Гаррісона, вважається, що люди проходять різні стадії різних почуттів та проживають декілька стадій в процесі пошуку нової роботи [57, с.180].

Перший етап. Шок. На момент звільнення людина не може усвідомити, що саме її звільнили, що вона не потрібна організації і вона зараз безробітна. Працівник не приймає звільнення, а деякі навіть почуваються ображеними роботодавцями, бо не захистили саме його від звільнення. Але з часом він пристосовується до цієї ситуації і переходить на етап оптимізму та надії.

Другий етап. Оптимізм і надія. Безробітний у цей час активно шукає нову роботу. Люди високо цінують свої здібності, а отже, відкидають роботу, яка вважається низькооплачуваною та несумісною з професійними навичками та соціальним статусом. В результаті він втратив багато пропозицій про роботу. Людина на етапі оптимізму і надії близько 6 місяців, після чого переходить до етапу песимізму.

Третій етап. Песимізм. Саме з цього етапу безробітні втрачають мотивацію до пошуку роботи, виникають проблеми, пов'язані з фінансовою безпекою, і відмова у пошуку роботи зростає.

Четвертий етап. Фаталізм. Етап починається з кінця першого року життя зі статусом безробітної. За цей період надії на успішне

працевлаштування майже згасли. Людина починає звикати до стану безробітних і пристосовується до низьких доходів, насправді вона не шукає роботу [33, с.324].

У більшості безробітних зростає тривога з приводу тимчасової втрати роботи. Цю особливість помічає приблизно третина тих, хто втрачає роботу. Найбільш вразливими до негативних наслідків безробіття є люди у віці від 30 до 50 років, які перебувають у «золотому фонді» економічного розвитку країни, мають сім'ю та дітей, конкретну спеціальність, вищу освіту та професійний досвід роботи за цією спеціальністю.

Таким чином, психологічний стан безробітного є в основному стресовим, і в боротьбі з ним ви можете застосовувати ті самі принципи, які використовують професіонали при вирішенні різних стресових ситуацій. Цей стан має серйозні негативні соціальні наслідки: збільшення смертності від серцево-судинних захворювань, збільшення кількості самогубств та низки вбивств, велика кількість пацієнтів у психіатричних закладах, погіршення сімейних відносин та збільшення злочинності. Безробітні повністю усвідомлюють необхідність своїх професійних знань та досвіду та змінюються від однієї робочої групи до іншої. До психологічних характеристик безробітних належать: низький рівень соціальної мужності, песимізм, недовіра до інших та явний екстремальний емоційний стан. На наш погляд, головним у соціальному розвитку країн має бути попередження явища масового безробіття, яке в першу чергу гарантується природним функціонуванням суспільства шляхом еволюційного розвитку. Відстороненість молоді від ринку праці спричиняє професійну деградацію, послаблення мотивації до праці, втрату трудової дисципліни. Безробіття сприяє тому, що втрачається соціальна цінність і значущість особистості, руйнуються її моральні і духовні орієнтири, людина перестає бути центром суспільно-економічного розвитку.

У ситуації втрати роботи молода людина не має готових культурно-нормативних варіантів адаптивної поведінки, тому «зустрівшись» з досить

вагомими життєвими складнощами, за відсутності можливості забезпечити собі гідний рівень життя за допомогою офіційного заробітку молоді люди досить часто звертаються до незаконних й дуже легких способів отримання грошей. Саме молодь є найбільшою часткою безробітного населення, яка в першу чергу звертається до кримінальних та напівлегальних способів заробітку [74, с. 112.].

Окрім того, що молодіжне безробіття призводить до збільшення злочинності, воно провокує появу психічних розладів, самогубства. Одним з наслідків молодіжного безробіття може бути погіршення і без того складної демографічної ситуації в нашому суспільстві. Оскільки, саме молодь – це та категорія населення, що перебуває у репродуктивному віці, яка мріє про створення сім'ї та продовження роду. Але виконання цих звичайних людських функцій є можливим лише за умови гідного рівня життя молодої людини та впевненості у майбутньому, що прямо й безпосередньо залежить від наявності у неї роботи [28, с. 170].

Таким чином, розв'язання проблеми молодіжного безробіття – одне із найважливіших завдань сучасної соціальної політики України.

Природне безробіття, як і справжні природні умови ринку праці, не спричиняє значних негативних наслідків для суспільства в цілому або для окремих людей. Цей вид безробіття складається з двох складових: фрикційного та інституційного безробіття.

На відміну від природного безробіття, яке не спричиняє серйозних змін у суспільстві, вимушене безробіття є довготривалим і, отже, часто спричинює зміни у способі життя його членів. У межах цього виду безробіття існують такі типи, як структурні, технологічні та регіональні.

Окремим видом безробіття, є циклічне безробіття, тобто таке, що зростає в періоди спаду економічного розвитку країни та спричинене низьким попитом на робочу силу [72, с.43].

Безробітна молодь – це особлива соціальна група, яка в певний час не має такої цінності, як робота, пов'язаного з нею престижу, матеріального

добробуту та загального визнання. Це відчутно впливає на загальну мотивацію поведінки молодих людей, мотиви вибору й опанування професії або перенавчання.

Значну частину безробітної молоді становить контингент молодих людей – випускників професійно-технічних і вищих навчальних закладів, які здобули професію (спеціальність) і вперше виходять на ринок праці [17, с. 16.].

Безробіття молоді – соціально-економічне явище, при якому працездатна молодь перебуває в пошуках роботи та готова приступити до неї, але не може реалізувати своє право на працю, чим втрачає основні засоби до існування.

Сьогодні значна частина молоді подає документи до вищих навчальних закладів та намагається продовжити своє навчання. Та відчувається недосконалість старої системи підготовки робочих кадрів і молодих спеціалістів, яка раніше не була орієнтована на вимоги ринку праці та продовжує своє інерційне існування й нині. Щороку українські навчальні заклади випускають понад 500 тис. молодих спеціалістів, які не знаходять відповідного попиту на отриману спеціальність або не мають можливості задовольнити свої вимоги щодо рівня оплати праці [39].

Щорічно в Державну службу зайнятості звертаються близько 5-7% (92 тис) випускників навчальних закладів. [39].

Проблеми молоді на ринку праці обумовлені певними особливостями соціального стану і трудової поведінки, а саме:

- досить високим освітнім рівнем;
- наявністю професії або кваліфікації; низькою адаптованістю та вразливістю щодо навколишнього економічного та соціального середовища;
- підвищеними вимогами щодо працевлаштування (престижу, заробітку), змісту, характеру й умов праці.

Основною проблемою працевлаштування молодого випускника є пошук роботи за фахом. Однак багато підприємств беруть на роботу найбільш

успішних випускників вищих начальних закладів і оцінюють рівень знань, отриманих молодим фахівцем. Деякі роботодавці бачать перевагу прийому на роботу молодих спеціалістів в економії фінансових коштів на оплату роботи працівників. Багато роботодавців шукають молодих спеціалістів з хорошими твердими теоретичними знаннями, вважаючи, що практичний досвід краще отримувати на тому підприємстві, на якому фахівець буде працювати. Тому виникає проблема підвищення ефективності методів розвитку кар'єри випускників навчальних закладів.

На ринку праці давно існує проблема невідповідності знань та умінь, отриманих випускниками вищих навчальних закладах, та запитом роботодавців. Основними характеристиками сучасного випускника вищого навчального закладу є амбіційність, ініціативність, активність, цілеспрямованість та невизначеність. При цьому, серйозною перешкодою в роботі стає відсутність (або недостатній рівень володіння) навичок міжособистісного спілкування таких, як «комунікабельність, вміння презентувати, вести переговори, емоційний контроль». Значною проблемою абсолютно для всіх випускників, незалежно від рівня їхньої теоретичної підготовки, підприємства вважають відірваність знань від практики. Таким чином необхідно орієнтувати студента на протязі навчання у вищому навчальному закладі до вимог роботодавця.

Також, у даний час, посиленню напруги на українському молодіжному ринку праці сприяли такі фактори: криза в економіці, демографічний фактор, ліквідація робочих місць з менш жорсткими та створення нових – з більш жорсткими вимогами найму, перехід підприємств у руки приватних власників.

Держава, визначаючи конкретні шляхи становлення та розвитку суспільства, орієнтується передусім на молоде покоління віком 16-28 років, потенціал і знання якого, помножені на досвід попередніх поколінь, можуть стати запорукою прогресивного розвитку незалежної держави. Молодь – це головний стратегічний резерв суспільних реформ, які не можуть

здійснюватися без виходу на якісно новий рівень розвитку суспільства. Не використаний потенціал має вирішальне значення для багатьох держав, що розвиваються, з великим відсотком молоді серед населення. Молодь має досить великі та суттєві переваги порівняно з іншими віковими категоріями працездатного населення. У молодих людей найбільш тривалий період майбутньої працездатності, кращі показники фізичного здоров'я та витривалості, порівняно високий загальноосвітній рівень, найбільша професійна та міграційна мобільність. Водночас, молоді люди більше за інші вікові групи страждають через відсутність роботи. В Україні молодіжне безробіття вважають одним із найактуальніших питань соціально-економічної політики держави, оскільки молодіжні проблеми суттєво впливають на майбутнє економіки та державне становлення України [39].

Останнім часом наявна тенденція до збільшення кількості безробітної молоді, у якої безробіття триває понад рік, і, як наслідок, руйнуються професійні навички. До того ж молоді люди розраховують на допомогу держави, батьків, що також знижує мотивацію до праці.

Проблемною є мотивація працевлаштування випускників. Аналіз трудової орієнтації випускників професійних навчальних закладів показав, що майже дві третини випускників за 2-3 місяці до закінчення навчання не знають свого майбутнього місця роботи. Тобто, навчальні заклади готують певним чином неконкурентоспроможну на ринку праці робочу силу, тобто майбутніх безробітних, витрачаючи на це значні кошти внаслідок несформованості механізму реалізації мотивів [50].

Отже, у сучасних умовах необхідно активізувати процеси підтримки ініціатив молоді щодо професійної підготовки та працевлаштування, заохочення її до активного пошуку роботи й отримання спеціальності або професії, що користується попитом на ринку праці. Для цього дуже важливою є повна та кваліфіковано надана інформація щодо перспектив професійного зростання молоді.

Варто створювати такі умови, завдяки яким молодь була б зацікавлена в

регламентованих видах діяльності, сприяти відродженню ціннісних орієнтацій до праці, які є основними засобами досягнення різноманітних цілей і, отже, виконують функцію регулятора соціальної поведінки особи.

Засоби масової інформації, молодіжні організації повинні психологічно готувати молодь до усвідомлення нею тієї ролі, яку вона може та буде відігравати в розвитку своєї країни, зміни ставлення до деяких поширених серед молоді форм діяльності, що є тимчасовими та неперспективними за умов функціонування цивілізованого ринкового середовища.

Основними заходами в межах реформування системи освіти мають стати: створення дієвої та ефективної системи безперервного навчання; введення в усіх навчальних закладах дисципліни, яку б викладав практикуючий психолог, який формував би у молоді позитивну мотиваційну поведінку у ставленні до праці, упевненість у собі тощо; створення в усіх навчальних закладах підрозділів із працевлаштування своїх випускників; здійснення прогнозування обсягів професійної підготовки молоді в навчальних закладах різних типів з урахуванням попиту на ринку праці, посилити інформаційні роботи молодіжного центру зайнятості та підвищити рівень співпраці з громадськими студентськими організаціями ВНЗ і т. ін.

Значну частину безробітної молоді становить контингент молодих людей – випускників професійно-технічних і вищих навчальних закладів, які здобули професію (спеціальність) і вперше виходять на ринок праці. На думку фахівців, тенденція до зростання на ринку праці кількості освіченої молоді поглиблюватиметься і в найближчій перспективі.

Отже, безробіття молоді – соціально-економічне явище, при якому працездатна молодь перебуває в пошуках роботи та готова приступити до неї, але не може реалізувати своє право на працю, чим втрачає основні засоби до існування. Сьогодні значна частина молоді подає документи до вищих навчальних закладів та намагається продовжити своє навчання. Та відчувається недосконалість старої системи підготовки робочих кадрів і молодих спеціалістів, яка раніше не була орієнтована на вимоги ринку праці

та продовжує своє інерційне існування й нині.

Соціальна сутність молодіжного безробіття полягає в тому, що вимушено непрацюючі особи, які існують не на зароблені кошти, а на допомогу, маргіналізуються, не знаходячи самовираження в праці, і якщо безробіття стає тривалим, втрачають професіоналізм, виробничі навички, зневіряються і можуть деградувати як особистості.

Отже, наслідки молодіжного безробіття є руйнівними для соціального життя населення. Тому влада має якнайшвидше вирішувати цю проблему. Адже, боротьба з безробіттям і забезпечення гідних умов для розвитку і життєдіяльності молодих фахівців має величезне значення для подальшого успішного розвитку суспільства.

Проведений аналіз сучасних особливостей питання молодіжного безробіття дозволяє зробити висновок, що молодіжне безробіття має величезні негативні наслідки для суспільства, а саме призведе до зниження рівня життя населення, погіршення криміногенної обстановки, збільшення злочинного та тіньового сектору економіки, погіршення демографічної ситуації та зниження рівня освіченості і інтелектуального розвитку, що на етапі розбудови в Україні інформаційного суспільства є неприпустимим.

Молодіжне безробіття сьогодні є не лише проблемою України, а досягло рівня загальносвітової, й потребує негайного вирішення як в нас, так і в інших країнах. Тому, для його подолання потрібно вивчати як вдалий так і негативний досвід інших країн, необхідно впроваджувати сумісні зусилля з боку урядів всіх країн та міжнародних організацій. Негативні наслідки такої складної ситуації на загальносвітовому молодіжному ринку праці за умови не вирішення ситуації в повному обсязі зараз навіть важко передбачити.

1.3 Причини та наслідки безробіття серед сучасної молоді

Проблема забезпечення зайнятості та працевлаштування молоді є однією з найактуальніших для суспільства. Сучасна економічна криза, яка супроводжується значним спадом виробництва, масштабними змінами на ринку праці, збільшенням рівня безробіття та загостренням проблем прихованого безробіття зумовила утворення досить великої соціальної спільноти – безробітної молоді. Саме молодь, через специфіку своїх вікових соціально-психологічних та кваліфікаційних особливостей виявилась найбільш невідповідною до сучасного складного стану на ринку праці, та однією з найбільш уразливих часток робочої сили [28, с.169].

Молодіжне безробіття виникає через низку чинників. Серед них основними є такі:

- демографічні (зміна кількості населення; гендерні чинники);
- соціальні (недосконале трудове законодавство; низька економічна активність населення);
- економічні (низька заробітна платня за великий обсяг виконуваної роботи; незадовільні умови на робочому місці);
- психологічні (дискримінація, мобінг).

Соціально-економічні наслідки молодіжного безробіття є більш складними та глибокими, ніж у безробіття дорослого населення. Зазвичай, розглядаючи наслідки безробіття у першу чергу всі звертають увагу на економічний бік цієї проблеми. Дійсно, наслідком безробіття є невипущена продукція, а, відповідно, зменшення середньодушового реального ВВП та зниження рівня життя населення. Але, крім економічних, безробіття має дуже суттєві негативні соціальні наслідки. Тривале безробіття призводить до втрати самоповаги, кваліфікації, розладів у родині, збільшення злочинності в країні та можливості соціальних заворушень [28, с.172].

Молодь є однією з більш нестійких та уразливих категорій населення. Представники наймолодшої вікової групи молоді знаходяться у тому віці, коли людина є фізично, психічно, морально та соціально не зовсім

сформованою, тому саме вони стикнувшись з досить вагомими життєвими складнощами, за відсутності можливості забезпечити собі гідний рівень життя за допомогою офіційного заробітку досить швидко звертаються до незаконних й дуже легких способів отримання грошей. Саме молодь є найбільш нестійкою часткою безробітного населення, що в першу чергу звертається до кримінальних способів заробітку. Найбільше занепокоєння повинна викликати просто величезна частка безробітної молоді серед 15-24 річних громадян, які є реальними кандидатами потрапити до лав злочинного світу [28, с.172].

Молодіжне безробіття призводить не лише до збільшення злочинності, психічних розладів, самогубства, а й до втрати молоддю взагалі віри у життя, суспільство та справедливість. Така зневіра молоді у канонах суспільства є згубною для нашого майбутнього, оскільки саме молодь і визначає це майбутнє.

Одним з наслідків молодіжного безробіття може бути погіршення і без того складної демографічної ситуації в нашому суспільстві. Оскільки, саме молодь – це та категорія населення, що перебуває у репродуктивному віці, яка мріє про створення сім'ї та продовження роду. Але виконання цих звичайних людських функцій є можливим лише за умови гідного рівня життя молодої людини та впевненості у майбутньому, що прямо й безпосередньо залежить від наявності у неї роботи [28, с.172].

Для виправлення ситуації безробіття та зниження показників потрібно проаналізувати причини безробіття в Україні, розподіливши їх на певні групи відповідно до рівнів суспільного характеру.

Міжнародний рівень – це рівень, на якому відзначається низька конкурентоспроможність економіки, надмірна відкритість, недостатній захист держави щодо внутрішнього ринку, низька ефективність реалізації національних пріоритетів розвитку, недостатня участь у процесах регіональної економічної інтеграції та дезорієнтація курсу зовнішньоекономічної політики.

Наступний рівень – національний макрорівень, що характеризується системною кризою економіки, трансформаційним спадом виробництва, структурними зрушеннями ринку праці, маргіналізацією певних верств населення.

Третій рівень – це мікрорівень, якому притаманна руйнація вже наявної структури системи менеджменту та праці, поглиблення певного відчуження найманих працівників від результатів праці. І зрештою, особистий рівень, на якому відбувається зниження якості та рівня кваліфікації й освіти, а також відсутня сформована ринкова мотивація у працівників [21, с. 196].

Учені О. Пазюк і О. Пономарьова виокремлюють такі причини безробіття серед сучасної молоді:

- молоді люди без досвіду роботи зазнають найбільших труднощів у пошуку роботи, особливо стосовно офіційного працевлаштування;
- певні структурні регіональні, міжгалузеві та внутрішньогалузеві зрушення в економіці, що відбивається в застосуванні нових технологій та закритті відсталих підприємств;
- значне скорочення купівельної спроможності населення;
- наявність сезонних змін на рівні виробництва в окремих галузях;
- вагомі зміни в демографічній структурі населення;
- соціальний, регіональний та професійний рух робочої сили [40, с. 5].

Усі зазначені чинники негативно впливають саме на рівень молодіжного безробіття і таким чином тільки підвищують цей показник з кожним роком, через що виникає дисбаланс між пропозицією та попитом, який своєю чергою спричиняє значну загрозу для добробуту держави. Тому наслідки від безробіття молоді в науковій літературі поділяють на дві групи – економічні й соціальні наслідки.

Соціальні наслідки молодіжного безробіття є такими:

- погіршення криміногенної ситуації в Україні;
- збільшення кількості психічних захворювань серед молодих

людей;

- поява поняття «втрачене покоління»;
- соціальна та психологічна невизначеність серед молодих людей;
- наявність загрози соціального неспокою та зворушень;
- нерозумне використання трудового потенціалу молоді;
- виїзд молоді за кордон.
- Економічні наслідки безробіття серед молоді:
- збільшення витрат на виплати з безробіття;
- значне зниження рівня ВВП;
- нераціональне витрачення коштів із державного бюджету на навчання фахівців, які не віднаходять роботу в подальшому;
- спад рівня життя молодих людей та ін. [55, с. 216].

Під час пошуку роботи в безробітній молоді можуть виникнути певні психологічні труднощі, істотною причиною яких є відсутня в особи внутрішня мотивація до активних дій, небажання змінювати попередні настанови [10, с. 30].

Проблеми працевлаштування серед молодих людей, які є невирішеними, часто призводять до збільшення рівня безробіття та погіршення рівня життя; поширення нерегламентованої (тіньова зайнятість молоді), пасивної (утриманство) та деструктивної (кримінального характеру) моделей поведінки; спонукання до зовнішніх трудових міграцій; зміни психологічного стану молодої людини (модифікація структури ціннісних орієнтацій, утрата мотивації до праці та значне падіння престижності легальної зайнятості) [8, с. 3].

На сучасному етапі держава не може самотійно вирішити всіх перерахованих проблем і значно знизити рівень молодіжного безробіття або звести його до мінімуму без залучення сторонньої допомоги. Тому для виправлення такої ситуації потрібно залучити громадськість, приватні організації, а також саму молодь і спільно розробляти ефективні шляхи для подолання негативного феномену безробіття.

Для того щоб мінімізувати негативні наслідки безробіття серед молоді та попередити його дальший розвиток у майбутньому, О. Соляник наголошує на таких заходах:

- намагатися створити необхідну систему професійної орієнтації, що б своєю чергою забезпечила максимальний розвиток здібностей дитини й таким чином адаптувала б її до умов на ринку праці, розвивала б почуття відповідальності за власне майбутнє та майбутнє всього суспільства й держави в цілому (її потрібно поділити на 4 основні стадії за ознакою вікової категорії осіб, які її проходять: дошкільна, ознайомча, практична та адаптаційна);

- налагодити взаємозв'язок та тісну співпрацю роботодавців і молоді, особливо участь роботодавців у плануванні навчального процесу студентів;

- допомагати молоді в організації власного бізнесу та реалізації креативних проектів;

- сформувати систему планування щодо підготовки трудових ресурсів, щоб усунути негативні наслідки дисбалансу попиту та пропозиції робочої сили [55, с. 217].

Заслуговують на увагу такі заходи щодо подолання безробіття серед молоді:

- формування надійної та раціональної системи працевлаштування, що буде базуватися на науковому осмисленні саме правових відносин, що виникають у цій сфері, правового статусу суб'єктів, їх обов'язків і прав, завдяки яким громадяни зможуть віднаходити робочі місця з нормальною та гідною заробітною платою, безпечними та комфортними умовами праці;

- заснування мережі спеціалізованих центрів зайнятості, у яких кожен зможе швидко дізнатися про перспективні галузі діяльності та пройти спеціальні курси з підвищення кваліфікації та перенавчання, отримати консультації від висококваліфікованих спеціалістів щодо проходження співбесіди з працедавцями, формування відносин з майбутнім колективом – усе це для того, щоб почувати себе захищеним і потрібним на своєму

робочому місці;

- допомога в стимулюванні розвитку не тільки середнього, а й малого бізнесу;

- здійснення поточного контролю за тими працівниками, яких було звільнено через ліквідацію організацій та підприємств або у зв'язку зі скороченням штату працівників;

- створення відповідних умов для легалізації сектору економіки, де буде спостерігатися поступовий відтік робочої сили, яку зазвичай не використовують адекватно.

Дослідниця Д. Семенова головними заходами, що потрібно використовувати для мінімізації рівня безробіття серед молоді, називає такі:

- потреба вдосконалення системи, що стосується стажування студентів – випускників ВНЗ – в установах, організаціях, на підприємствах для того, щоб набути потрібного практичного досвіду роботи. Також доцільно організувати спеціальні експериментальні підприємства у ВНЗ, що будуть сприяти частковій оплачуваній зайнятості студентів за спеціальністю, яку вони отримують;

- створення умов для досліджень, мета яких – визначення спеціальності, професійних навичок і рівня кваліфікації, що мають бути притаманні саме випускникам. Доцільно враховувати результати таких досліджень у навчальних програмах. Тим самим участь у дослідницькій роботі зможе бути першим робочим місцем для студентів відповідного фаху;

- запровадження механізму фінансової підтримки організацій, установ або підприємств, які будуть брати участь у реалізації програми, щодо надання першого робочого місця студентам – випускникам ВНЗ;

- організація спеціалізованих тренінгів (профорієнтаційні тренінги або тренінги з навчання щодо пошуку роботи), поширення відповідної інформації, що буде стосуватися проблем зайнятості (стан ринку праці та ін.) і допоможе створити відповідні умови для професійного самовизначення працівників;

- проведення та організація спеціальних навчально-інформаційних семінарів, що будуть стосуватися теми працевлаштування й пошуку власних зусиль та їх активізації, для того, щоб намагатися самостійно вирішувати проблеми зайнятості та підвищувати рівень самооцінки безробітної молоді;

- організація ярмарок вакансій (зустрічей із роботодавцями), зустрічей з колишніми безробітними для обміну досвідом [51].

Проблеми соціального захисту безробітної молоді не цілком відрегульовані на законодавчому рівні, що відчутно впливає на її матеріальне становище та соціальну поведінку.

Останнім часом наявна тенденція до збільшення кількості безробітної молоді, у якої безробіття триває понад рік, і, як наслідок, руйнуються професійні навички. До того ж молоді люди розраховують на допомогу держави, батьків, що також знижує мотивацію до праці.

Демографічну структуру ринку праці України утворюють більше ніж на третину молоді люди, а саме безробітна молодь таких груп, як:

- випускники загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних і вищих навчальних закладів;
- звільнені у зв'язку зі змінами в організації виробництва;
- військовослужбовці, звільнені зі строкової служби у Збройних силах;
- жінки, які перебували у відпустці з догляду за дітьми, домогосподарки;
- інші категорії (звільнені у зв'язку з плинністю кадрів, школярі 9-10 класів, молодь, незайнята більше одного року, та ін.).

Останнім часом багатьох людей цікавить таке питання, як: «Які ж спеціальності нині затребувані на українському ринку праці?» В останні роки роботодавці приділяють увагу та готові поборотися за випускників вищих навчальних закладів за технічним напрямом підготовки. Традиційно в особливій пошані перебувають молоді фахівці з інформаційних технологій, та випускники інженерно-технічних спеціальностей, які мають високі шанси знайти роботу за спеціальністю. Також переважно за спеціальністю йдуть працювати і юристи.

Зовсім протилежна ситуація нині спостерігається у лавах економістів та архітекторів.

Як показує практика, більшість випускників знаходять роботу за допомогою знайомих, в інтернеті або газетах. Близько 10% – звертаються у Державну службу зайнятості або в університетські центри зайнятості.

Основними мотивами, що спонукають молодь змінити роботу або знайти додатковий заробіток, є :

- низький рівень оплати праці;
- кар’єрне зростання;
- незадоволеність умовами праці;
- майбутнє звільнення або закінчення строку контракту;
- невиплата заробітної плати;
- невідповідність роботи отриманій кваліфікації;
- інші особисті причини.

Порівняно зі світовими даними цифри офіційного молодіжного безробіття в Україні, на перший погляд, не критичні. Проте, відомості Держстату рідко відображають реальну картину.

Проблему загострюють надзвичайно низькі заробітні плати, які пропонуються українцю на початку кар’єрного шляху. Невисока платня, відсутність перспектив та підтримки – усе це значно звужує можливості сучасної молоді.

Проблемною є мотивація працевлаштування випускників. Аналіз трудової орієнтації випускників професійних навчальних закладів показав, що майже дві третини випускників за 2-3 місяці до закінчення навчання не знають свого майбутнього місця роботи. Тобто, навчальні заклади готують певним чином неконкурентоспроможну на ринку праці робочу силу, тобто майбутніх безробітних, витрачаючи на це значні кошти внаслідок несформованості механізму реалізації мотивів.

Випускники шкіл з повною середньою освітою дещо переоцінюють свої можливості щодо продовження навчання й отримання бажаної професії,

оскільки часто реалії сьогодення не збігаються зі сподіваннями молодого покоління. Відомо, що продовжують подальше навчання далеко не всі бажаючі. При цьому планують вступити до ВНЗ близько 77% з-поміж бажаючих продовжити навчання, а до професійних навчальних закладів – лише близько 12%. Що стосується пошуків роботи, то тільки близько 3% випускників загальноосвітніх шкіл виявляють бажання шукати роботу одразу після закінчення школи [11].

Іноді випускники відмовляються від роботи через низьку заробітну плату. Молоді без досвіду навіть у столиці пропонують працювати за 1,5-2,5 тис грн. Це стосується різних сфер. На роботу з такою заробітною платою можна влаштуватися оператором в колл-центр, кур'єром, касиром, секретарем, помічником бухгалтера чи юриста.

Говорити про те, що нині створено широку базу для працевлаштування молоді, котра не досягла 18 років, не можна. Влада вирішує цю проблему, реалізуючи програму квотування робочих місць для неповнолітніх, інвалідів, іншого молодіжного контингенту, виділяючи досить значні кошти на створення нових робочих місць, яких, як і раніше, не вистачає. Підліткам можуть запропонувати некваліфіковану роботу кур'єра, озеленювача, прибиральника тощо.

Висновок. У сучасних умовах необхідно активізувати процеси підтримки ініціатив молоді щодо професійної підготовки та працевлаштування, заохочення її до активного пошуку роботи й отримання спеціальності або професії, що користується попитом на ринку праці. Для цього дуже важливою є повна та кваліфіковано надана інформація щодо перспектив професійного зростання молоді.

Варто створювати такі умови, завдяки яким молодь була б зацікавлена в регламентованих видах діяльності, сприяти відродженню ціннісних орієнтацій до праці, які є основними засобами досягнення різноманітних цілей і, отже, виконують функцію регулятора соціальної поведінки особи.

Засоби масової інформації, молодіжні організації повинні психологічно готувати молодь до усвідомлення нею тієї ролі, яку вона може та буде відігравати в розвитку своєї країни, зміни ставлення до деяких поширених серед молоді форм діяльності, що є тимчасовими та неперспективними за умов функціонування цивілізованого ринкового середовища.

Основними заходами в межах реформування системи освіти мають стати: створення дієвої та ефективної системи безперервного навчання; введення в усіх навчальних закладах дисципліни, яку б викладав практикуючий психолог, який формував би у молоді позитивну мотиваційну поведінку у ставленні до праці, упевненість у собі тощо; створення в усіх навчальних закладах підрозділів із працевлаштування своїх випускників; здійснення прогнозування обсягів професійної підготовки молоді в навчальних закладах різних типів з урахуванням попиту на ринку праці, посилити інформаційні роботи молодіжного центру зайнятості та підвищити рівень співпраці з громадськими студентськими організаціями ВНЗ і т. ін.

Державна політика щодо боротьби з молодіжним безробіттям є недостатньо ефективною. Це підтверджується відсутністю зв'язку між вузами та ринком праці, браком стимулювання роботодавців, які створюють робочі місця для молоді.

Процес системних змін в економіці та її пристосування до якісних і дорогих європейських стандартів вимагає глибоких змін з боку трудящих і капіталу. Держава повинна створювати умови та підтримувати взаємодію головних учасників ринку зайнятості [10]. Суспільне значення праці будуть визначати юридичні, економічні та суспільні зв'язки між трьома суб'єктами: працівник, роботодавець і держава. Відповідно до цього важливим стає зв'язок між органами й організаціями: держави, роботодавців, працівників.

Проаналізувавши різні погляди науковців щодо подолання молодіжного безробіття в Україні, ефективними для його подолання будуть такі шляхи:

1. Створити спеціальні пільги для тих роботодавців, які будуть

влаштувати на перше робоче місце випускника вищого навчального закладу, тобто мотивувати роботодавця, який навчатиме практичного досвіду молодого фахівця.

2. Створити в інтернет-мережі спеціальні сайти для випускників вищих навчальних закладів, які ще не мають достатнього трудового стажу, але матимуть змогу влаштуватися на посаду за фахом або пройти попереднє стажування на означену посаду.

3. Створити спеціальні тренінг-центри в регіонах України, де молоді фахівці зможуть пройти спеціальні тренінги з різних питань, що стосуватимуться їхнього дальшого працевлаштування.

4. Удосконалити роботу щодо вивчення іноземної мови (можна зі застосування принципу «рівний – рівному»).

5. Проводити Дні відкритих дверей в компаніях та організаціях з наступним стажуванням, навчанням і працевлаштуванням.

6. Переглядати кожен рік навчальні програми ВНЗ, таким чином надаючи уваги саме практичним навичкам майбутніх спеціалістів.

7. Залучати до співпраці громадські організації.

8. Надати можливість молодим людям відкрити власний бізнес, забезпечити консультуванням провідних фахівців з цього питання.

9. Переглянути чинні нормативно-правові акти та наблизити їх до міжнародних стандартів.

10. Розробляти інноваційні програми зайнятості на національному й регіональному рівні.

11. Тісно співпрацювати з представниками об'єднаних територіальних громад щодо потреб у фахівцях різних спеціальностей.

12. Створювати належні умови життя та побуту для молодих фахівців у будь-якому населеному пункті.

Таким чином, безробітна молодь – це особлива соціальна група, яка в певний час не має такої цінності, як робота, пов'язаного з нею престижу, матеріального добробуту та загального визнання. Це відчутно впливає на

загальну мотивацію поведінки молодих людей, мотиви вибору й опанування професії або перенавчання.

Основними причинами молодіжного безробіття є проблеми якості профорієнтації диспропорції попиту та пропозиції робочої сили, невідповідність надаваної навчальним закладами освіти вимогам потенційних роботодавців, також відсутність налагодженої системи взаємодії навчальних закладів, підприємств та держави та інші фактори.

Наслідки молодіжного безробіття чинять неабияку загрозу добробуту держави. Вони поділяються на дві групи: соціальні та економічні. До соціальних можна віднести: формування «втраченого покоління», соціальна невизначеність молоді особистості; загроза соціального неспокою, заворушень, збурень; зростання кількості психічних захворювань серед молоді; ускладнення криміногенної ситуації в країні; нераціональне використання трудового потенціалу; «відтік умів» .

До економічних наслідків можна зарахувати такі: зростання витрат на допомогу по безробіттю; марне витрачання коштів державного бюджету на навчання спеціалістів, які потім не знаходять роботи; зростання обсягу витрат на допомогу по безробіттю; зниження рівня ВВП; зниження рівня життя населення даної категорії.

РОЗДІЛ II. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ БЕЗРОБІТНЬОЇ МОЛОДІ

2.1. Особливості соціально-педагогічної підтримки у вирішенні проблеми безробіття у молоді

Зміна суспільно-політичного ладу у нашій країні після визнання незалежності призвела до виникнення низки проблем, які унеможливають забезпечення високого рівня безпеки фахівців у сфері соціальної роботи України.

Безробіття молоді є однією з найгостріших соціальних проблем в Україні і виявляється у таких аспектах: дефіцит високопродуктивних робочих місць; низька ефективність заходів щодо підвищення професійного рівня виробничого персоналу підприємств; незбалансованість ринку праці та освітніх послуг; невідповідність якості професійної підготовки фахівців потребам галузей економіки і вимогам роботодавців; відсутність практичного досвіду у випускників професійних та вищих навчальних закладів в отриманій професії; відсутність коштів і досвіду у відкритті власного бізнесу; низький рівень професійного інформування, консультування школярів, випускників загальноосвітніх та професійних навчальних закладів; пізні звернення уваги батьків щодо вибору професії власної дитини й навчального закладу; відсутність активної співпраці школи, батьків, служби зайнятості у профінформуванні та профконсультуванні; неефективна діяльність громадських, релігійних та профспілкових організацій у цій царині тощо.

Причинами такої ситуації на ринку праці є світова фінансова криза, наслідками якої є скорочення обсягів виробництва, банкрутства промислових підприємств і фінансово-кредитних установ, масове звільнення працівників, а також фінансова та соціально-політична криза в Україні.

Питанням безробіття серед молоді присвячені роботи відомих вітчизняних учених О. Амоші (соціалізація економіки, соціальна орієнтація ринкових трансформацій тощо), Н. Борецької (проблеми соціального захисту

населення), С. Злупка (поведінка економічної самочинності та підприємливості в системі сучасного українського виховання), Л. Лісогор (підвищення конкурентоспроможності робочої сили в Україні), Ю. Гетьманенко, К. Тахтарової, Л. Шевченко, О. Горячої і Ю. Серьогіна (проблеми безробіття в Україні), Н. Фагеєнко і О. Чурилової (причини, види та наслідки безробіття) й ін..

Із переходом України до ринкової економіки виникли такі негативні явища, як безробіття й структурна перебудова економіки України, які актуалізували проблему вибору професії та працевлаштування молоді. Ситуація з вибору професії катастрофічно ускладнилася внаслідок падіння престижу багатьох суспільно значимих професій. Для більшості молодих людей на перший план виступили не завжди адекватні реальності, прагматичні міркування, а також спонтанно–емоційний вибір за мотивами престижності. Внаслідок цього переважна частина випускників школи орієнтується на одержання вищої освіти [9, с. 4].

З метою вирішення проблеми, що виникла на законодавчому рівні, до вже існуючої законодавчої бази додаються положення, розпорядження, концепції, постанови, рішення щодо превентивної соціально–педагогічної підтримки безробітної молоді. Проте, питання соціального захисту безробітної молоді недостатньо регулюються на законодавчому рівні. Так, на сьогодні діють такі законодавчі норми, які регулюють сферу молодіжного працевлаштування: Закон України «Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно–технічну освіту, першим робочим місцем з наданням дотацій роботодавцю» (від 04.11.2004 р. №2150–ІУ) та Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (від 05.02.1993 р. №2998–ХІІ з редакцією від 31.01.2009 р. на підставі 876-17). Але й вони мають недоліки: відсутність чітких напрямів вирішення працевлаштування молоді, які не мають освіти; недостатній рівень зацікавленості потенційних роботодавців у забезпеченні робочих місць для молоді через відсутність законодавчо закріпленої системи стимулювання

роботодавців у сприянні працевлаштуванню молоді; відсутність дієвих механізмів підтримки молоді у започаткуванні власного бізнесу.

Дуже повільно змінюється ситуація у сфері формування державного замовлення, обсяги та структура якого не відповідають сучасному стану та перспективам розвитку ринку праці [25].

За роки незалежності України в певній мірі вибудовується система профорієнтації населення. З метою профілактики безробіття молоді в Україні сьогодні здійснюється соціально–педагогічна підтримка: превентивна і оперативна. Превентивна соціально–педагогічна підтримка безробітної молоді, її форми і методи зосереджені на молодь, яка навчається і реалізується у межах закладів освіти, служби зайнятості, на підприємствах, організаціях, фірмах, а також під час участі у волонтерській роботі тощо. Оперативна – власне передбачає допомогу молоді, яка з певних причин залишилася без роботи (випускники загальноосвітніх, професійних та вищих навчальних закладів, які не змогли влаштуватися на роботу; молодь, яка втратила роботу з певних причин).

Неабияке значення в Україні надається оперативній соціально-педагогічній підтримці безробітної молоді. З метою поліпшення ситуації з безробіттям у країні необхідно було змінювати молодіжну політику.

Міжнародної організації праці, (зокрема, щодо питань політики у галузі зайнятості), а якими пропонується розглядати програми як засіб здійснення політики зайнятості.

ДПЗН (державна програма зайнятості населення) і територіальні програми спрямовані на:

1) сприяння структурній перебудові економіки, створення умов для направлення вивільнюваних працівників у першу чергу на рентабельні виробництва і у пріоритетні галузі економіки;

2) запобігання розвитку безробіття та його скорочення шляхом підвищення економічної зацікавленості підприємств у створенні додаткових робочих місць переважно з гнучкими формами зайнятості;

3) поліпшення системи відтворення робочої сили у поєднанні з розвитком робочих місць, професійної орієнтації, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації населення, ефективного використання трудових ресурсів;

4) захист безробітних і членів їхніх сімей від негативних наслідків безробіття та забезпечення зайнятості громадян, які потребують соціального захисту і не здатні на рівних умовах конкурувати на ринку праці;

5) формування матеріальної, кадрової, інформаційної, статистичної, фінансової і науково-методичної бази ДПЗ;

6) заходи сприяння зайнятості населення, яке проживає у сільській місцевості [4, с. 71].

Відповідно до вказаних напрямків, проводиться аналітична робота, здійснюються наукові дослідження структури економіки і прогнозування майбутніх змін якості й розподілу робочої сили, на підставі чого складають проект. ДПЗН на плановий період розглядається із залученням широкого загалу науковців, практичних працівників, органів державного управління, профспілок, громадськості. Після обговорення доопрацьовується, розглядається колегією Міністерства праці та соціального забезпечення і подається на схвалення Кабінетом Міністрів та Верховної Ради з додатками і необхідними розрахунками. Після схвалення реалізацію ДПЗН здійснюють усі задіяні до її виконання об'єкти, а також контроль за виконанням з боку Міністерства праці й центрів зайнятості всіх рівнів.

Державна програма зайнятості відображає державну політику (активну та пасивну) у галузі зайнятості на ринку праці. Активна політика реалізується за допомогою активних заходів, які знаходять місце у програмі зайнятості та впливають на співвідношення попиту й пропозиції праці. Заходи активної політики зайнятості: введення в дію робочих місць; сприяння розвитку підприємництва, малого бізнесу і самозайнятості; професійна орієнтація і професійна підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації кадрів, затримка до 6 місяців зі скороченням кадрів на підприємствах у необхідних

випадках тощо. Заходи пасивної політики не впливають безпосередньо на попит праці, однак здійснюють такі форми підтримки безробітних, як: реєстрація незайнятих громадян, які шукають роботу; організація системи надання допомоги по безробіттю; здійснення форм підтримки безробітних і членів їхніх сімей [4, с. 72].

Важливу роль відіграє державна політика у сфері зайнятості соціально вразливих категорій населення, що базується на наданні додаткових гарантій щодо працевлаштування таких категорій громадян, які потребують соціального захисту і не здатні на рівних умовах конкурувати на ринку праці. Для працевлаштування зазначених категорій громадян місцеві державні адміністрації, виконавчі органи рад бронюють за поданням центрів зайнятості на підприємствах, установах, організаціях незалежно від форми власності з чисельністю понад 20 чоловік до 5% загальної кількості робочих місць.

Незважаючи на внесення змін у державну молодіжну політику з метою сприяння зайнятості населення, за даними Державної служби зайнятості, щоденно лави безробітних поповнюють 9-12 тис. осіб. Головна частина їх – це освічені, ініціативні, динамічні, та перспективні люди – молодь. Серед загальної кількості українських безробітних 30% – це молоді люди віком до 35 років [7]. Становище молоді на ринку праці, у тому числі тих, хто шукає собі перше робоче місце, є критичним. Це підтверджується такими показниками: кожен третій безробітний віком до 21 року – випускник ПТУ, кожен п'ятий віком 21–28 років – випускник ВНЗ [4, с.7 2].

З огляду на загальні соціально-економічні труднощі, що зачіпають різні вікові групи громадян України, потребують зусиль державних органів щодо розв'язання проблем молоді, роботи спеціалістів у молодіжних соціальних службах та соціальних закладах та соціальних активів молоді, щоб зменшити та подолати сукупність гострих проблем, що перешкоджають зростанню безробіття серед молоді. Тому поряд з проблемою безробіття серед молоді розглядається питання про можливість

використання технологій попередження, а саме профілактики, оскільки запобігання проблеми є значно простішим та легшим процесом, ніж її подолання.

Під самим визначенням «профілактика» розуміється, звичайно, планова профілактика несприятливих явищ, тобто усунення причин, які можуть спричинити цілий ряд небажаних наслідків.

Окремими видами профілактичного впливу є загальна та спеціальна профілактика, загальну зосереджують на проведенні попереджувальних заходів які ще не виникли в суспільстві, а спеціальна профілактика – попереджує загострення існуючих соціальних проблем (профілактика безробіття або ж девіантних вчинків, що може зумовити дане явище) [58].

Одним з важливих видів попередження є соціальна профілактика. Соціальна профілактика у своєму розумінні означає комплексний ряд специфічних економічних, політичних, правових, медичних, психологічних та освітніх заходів, які повинні призвести до зменшення та вкорінення негативних соціальних явищ.

Основою успішного попередження є своєчасне виявлення та корекція негативних факторів, які можуть спричинити відхилення в особистості психологічного та соціального розвитку, особливо в молодіжній групі (поведінка, регулювання життєдіяльності та розваг) [4, с.50].

Соціальна профілактика, що є складовою такого виду роботи як попередження, спрямовується на досягнення таких завдань:

1. Зменшення кількості соціальних проблем або ускладнення різних життєвих криз для людини в певному віці;
2. Профілактика ускладнень від існуючих соціальних проблем.

Попередження проводиться на трьох рівнях: мікрорівень, мезорівень та макрорівень [2, с.126].

Мікрорівень складається з роботи з молоддю, метою якої є формування прийнятної соціальної поведінки, запобігання проявам соціальних відхилень, формування уявлення про здоровий спосіб життя,

розвиток життєвих навичок, сприяння самореалізації. Основними формами роботи на мікрорівні є: навчальні курси, освітня та медіа-робота, формування бази даних людей, які цього потребують, соціальна, психологічна та соціально-освітня робота, соціальна та культурна діяльність.

Мезорівень – затвердження правових документів, що регулюють соціальний захист вразливих груп; створення соціальних програм для поліпшення соціального забезпечення громадян; діяльність соціальних служб, яка працює з клієнтами групи ризику; працевлаштування безробітних через Державну службу зайнятості.

Макрорівень складається з: законодавства, яке регулює законодавчу базу соціального захисту, державних програм та проектів щодо запобігання негативним соціальним явищам, державних програм та проектів соціальної підтримки певних верств населення та благодійних робіт [32, с. 48].

2.2 Дослідження проблем працевлаштування сучасної студентської молоді

З метою виявлення проблем працевлаштування сучасної молоді було проведено моніторинг студентів старших курсів – майбутніх соціальних працівників. Для цього було розроблено анкету, яка складалася з восьми запитань. В опитуванні взяло участь 28 студентів.

Студентам було запропоновано відповісти на такі запитання:

Чи поінформовані Ви щодо місць працевлаштування, куди можна піти після закінчення ВНЗ?

Які є у студентів-випускників шанси вдалого працевлаштування (високі, середні, низькі, відсутні)?

Яку заробітну плату, на Вашу думку, повинен отримувати студент-випускник спеціальності «Соціальна робота»?

Чи є у студентів-випускників потреба звернення до соціальних інституцій (державних або приватних), які допомогли б у працевлаштуванні?

За результатами моніторингу виявлено, що 97 % студентів поінформовано стосовно місць можливого працевлаштування після закінчення ВНЗ, що характеризується позитивно, свідчить про високий рівень поінформованості студентів щодо робочих місць на ринку праці.

На думку опитуваних, студент-випускник спеціальності «Соціальна робота» після закінчення навчання повинен отримувати заробітну плату: від 1400 грн. до 1999 грн. – вважають 4 % студентів; від 2000 грн. до 2999 грн. – вважають 85 % студентів; більше 3000 грн. – 11 % студентів. А отже, потреби в оплаті праці молодих фахівців є набагато вищими, ніж існуючий рівень заробітної плати в соціальних службах, що може свідчити про небажання працювати за фахом молодих спеціалістів після закінчення вищого навчального закладу, збиткове витрачання коштів держави на освіту фахівців цієї сфери тощо. При цьому 100 % студентів зауважили на необхідності допомоги соціальних інституцій (державних або приватних) при працевлаштуванні.

Крім того, студентів просили оцінити у відсотковому значенні: 1) впевненість у працевлаштуванні після закінчення ВНЗ; 2) можливості працевлаштування на роботу з окресленим ними заробітком; 3) запропонувати варіант ідеальної для них моделі працевлаштування.

За результатами опитування виявлено, що 93 % студентів-випускників оцінюють шанси вдалого працевлаштування як середні, а 7 % – як низькі. При цьому можливості працевлаштування на роботу з окресленим ними заробітком дещо різняться. Так, 14 % студентів оцінюють впевненість у працевлаштуванні після закінчення ВНЗ на 20 %; 46 % студентів – на 50 %; 11 % студентів – на 60–70 %; 21 % студентів – на 71–80 %; 8 % студентів – на 90 %.

Також студентам було запропоновано відповісти на запитання: чи готові вони вступити на сьогодні не існуючу (гіпотетичну) соціальну організацію, яка б допомагала у працевлаштуванні, відстоювала інтереси соціальних працівників, займалася питаннями підвищення їхньої кваліфікації та професійного супроводу, наприклад, у спілку допомоги у працевлаштуванні соціальним працівникам у працевлаштуванні, і при цьому платити членські внески за її послуги? 82 % студентів зазначили необхідність створення такої організації і бажання бути її членами. 11 % студентів висловили неготовність вступати в такого роду організації, а 7 % студентів висловили бажання бути її членами, але без сплати членських внесків. Ці 7 % опитуваних погодились на сплаті вартості послуг такої організації без сплати внесків.

Студентам було запропоновано відповісти на запитання анкети (Додаток А). Для розуміння загальної ситуації з роботою серед здобувачів вищої освіти варто зазначити, що абсолютна більшість студентів поєднувала навчання з роботою 63%; 27% працювали час від часу; 10% взагалі ніколи не працювали.

Було виявлено, що 65% студентів-випускників ходили на співбесіду, 20% з них отримали відмову у працевлаштуванні.

Більшість з тих, хто суміщає навчання з роботою, працюють на роботі, яка частково співпадає 47 % з набутою спеціальністю; 30% працюють зовсім не за спеціальністю. І тільки 23% працюють за фахом. Самі студенти часто переконані, що не отримують практичних навичок під час навчання. Роботодавці менше довіряють студентам, які не є кваліфікованими працівниками. Тому під час навчання роботу за спеціальністю знайти важко. Через це студенти шукають вакансії у сферах, де кваліфікація та досвід роботи частіше за все не є настільки важливими, наприклад, сфера обслуговування.

Після закінчення навчання, 30% студентів планують працювати за фахом, але 39% не впевнені, що знайдуть вакансії. У той же час 31% респондентів наголосили, що не мають наміру працювати за спеціальністю.

В епоху розвитку комп'ютерних та інтернет-технологій не викликає сумніву питання пошуку джерела отримання інформації про наявність вакансій. Тому використання ресурсу інтернет є найефективнішим для пошуку вакансій з працевлаштування - це визнано 65% опитуваних. Разом з тим, достатньо дієвою допомогою в цьому питанні є пропозиції кафедр чи інформація з факультетів – 13%. Трохи більше відповідей про особисті комунікації (зв'язки та знайомства), а також про допомогу батьків та рідних при працевлаштуванні 22%.

Отже, проблеми у розвитку соціально-педагогічної підтримки безробітної молоді в сфері соціальної роботи: невідповідність очікуванням молоді щодо оплати праці та відсутність соціальних інституцій, які б допомагали у працевлаштуванні молоді, відстоювали інтереси соціальних працівників, займалися питаннями підвищення їхньої кваліфікації та професійного супроводу.

Слід відмітити, що головною ознакою становища молоді на ринку праці є диспропорція між пропозицією та попитом на робочу силу. Більшість молодих людей, особливо тих, які навчаються, прагнуть працювати і мати власне джерело для існування. Це підтверджує відносно високий рівень економічної активності громадян віком 15–29 років. Проте, міська молодь віком 15–19 років, яка здебільшого не має професійної освіти і досвіду роботи, є найменш конкурентоспроможною на ринку праці. З-поміж цієї категорії майже кожен другий з економічно активних – безробітний, що становить 10 % усіх безробітних [14].

У зв'язку з цим найбільш поширеними серед молоді формами трудової, економічної активності є трудова міграція (можливість виїздити на заробітки зі збереженням колишнього місця основної роботи, навчання чи стажування за направленням фірми, що гарантує місце роботи після повернення);

залучення молоді до підприємницької діяльності (торгівля, сфера обслуговування, сільське господарство, переробне виробництво, виробництво продуктів харчування і споживчих товарів); участь молоді у тіньовій економіці, неформальній економіці (виробництво, продаж і перепродаж домашньої сільськогосподарської продукції, харчових та кондитерських виробів, промислових товарів, випадкові заробітки у приватних осіб, економічний туризм). Досить важливими джерелами доходів для молоді є також такі види незареєстрованої діяльності, як робота водієм на власному автомобілі, заняття домашніми ремеслами, будівельними, ремонтними роботами.

Соціальні наслідки безробіття викликають напруження у суспільстві і призводять до нерегламентованих (тіньова зайнятість) і деструктивних (кримінал) моделей поведінки. Професійна дискваліфікація молоді у стані тривалого безробіття зменшує їх конкурентоспроможність, що зумовлює ускладнення при подальшому працевлаштуванні, зниження якості робочої сили та продуктивності суспільного виробництва. Як наслідок, у безробітній молоді знижується мотивація до суспільно корисної праці, змінюються ціннісні орієнтації, відбувається поширення пасивних дій (утриманство) або, у кращому випадку, падіння престижності легальної зайнятості. Крім того, відсутність у молодих людей стабільного заробітку утримує їх від створення сім'ї та народження дітей, а це, в свою чергу, призводить до демографічної кризи, в якій опинилася Україна.

Характеризуючи сучасний стан державної політики у сфері зайнятості населення, слід зазначити, що держава регулює свою політику у галузі зайнятості населення через Міністерство праці і соціальної політики й підпорядковану йому Державну службу зайнятості. Однак зайнятість населення – проблема комплексна, тому інші структури державного управління не можуть відмежовуватись від неї.

Отже, пріоритетним напрямком розвитку соціально-педагогічної підтримки безробітної молоді в сфері соціальної роботи в Україні вбачаємо

створення державних та/або приватних організацій інноваційно-інформаційного типу: спілок, асоціацій, центрів допомоги у працевлаштуванні та супроводі фахівців соціальної сфери, які б надавали послуги у профорієнтації і сприяли зайнятості молоді: безпосередня та опосередкована (Інтернет-ресурси, ЗМІ) групова й індивідуальна профінформаційна, профорієнтована та профконсультаційна допомога у формі лекцій, зустрічей, «круглих столів», семінарів, конференцій, профдіагностики і тренінгових програм для безробітної молоді; залучення до державних та громадських соціальних проектів; створення й поповнення банку даних про навчальні заклади, фірми з працевлаштування, вакантні робочі місця; організація клубних об'єднань, які сприяють формуванню у молодих людей уміння самовизначитися у виборі професії, підвищенню готовності до конкурентоспроможності молодої людини на ринку праці; телефонне інформування та СМС-інформування, яке надає клієнтам об'єктивну інформацію стосовно наявності вакансій на ринку праці, тактики поведінки при пошуку роботи і бесід із працедавцями; надання інформації щодо можливостей перекваліфікації чи підвищення кваліфікації тощо.

Таким чином, проведене дослідження для розуміння загальної ситуації з роботою серед здобувачів вищої освіти свідчить про те, що абсолютна більшість студентів поєднувала навчання з роботою. Після закінчення навчання, значна частина студентів планують працювати за фахом, у зв'язку з чим, слід підкреслити важливість прийняття практичних кроків у формуванні професійних планів молоді, вироблення стійких професійних інтересів і намірів відносно до майбутньої діяльності, які б також відповідали потребам суспільства в кадрах з різних професій. Серед основних бар'єрів, що істотно негативно впливає на майбутнє працевлаштування, найвагомішим студенти вважають «відсутність вакансій», що є головним характерним фактором дисбалансу попиту та пропозицій на ринку праці.

Рівень заробітної плати залишається важливим критерієм для будь-якого працівника, більшість опитаних студентів досить об'єктивно підійшли

до оцінки набутих особистих знань, навичок і вмінь, а також до своїх бажань щодо оплати праці.

В епоху розвитку комп'ютерних та інтернет-технологій, а також в період глобалізації та значних кроків України до вступу в ЄС, не викликає сумніву питання пошуку джерела отримання інформації про наявність вакансій. Тому використання ресурсу інтернет є найефективнішим для пошуку вакансій з працевлаштування.

2.3. Соціально-педагогічний тренінг «Я крокую до успіху»

З метою покращення ситуації правцелаштування випускників факультету соціальної та психологічної освіти, нами розроблено тренінг «Я крокую до успіху», який ми рекомендуємо проводити на випускних курсах по закінченню першого семестру, адже підготовка до працевлаштування має здійснюватись впродовж останнього року навчання.

Мета: сформувати в молодого спеціаліста впевненість у правильному виборі професії, вчити діяти та спілкуватися, стимулювати бажання підвищувати свій професійний рівень, активізувати творчий потенціал.

Завдання: допомогти молодому спеціалісту знайти вихід із будь - якої ситуації, яка може скластися, створити і підкріпити імідж успішного спеціаліста; розвивати вміння короткої само презентації; сприяти формуванню позитивної самооцінки й усвідомленню унікальності особистості кожної людини.

Девіз: Розуміти один одного, поважати, прощати, любити.

Тривалість тренінгового заняття: 4 академічні години.

Вік учасників: 18-35 років.

Хід заняття.

Вступне слово. Незалежно від того, де перебуває людина, атмосфера навколо нього – це відбиток його індивідуальності. Молодий фахівець –

учорашній студент, який переступив поріг професійного життя. І яким тепер стане життя залежить від нього.

За допомогою цього тренінгу для молодих, у майбутньому майстрів своєї професії, були створені умови, в яких вони максимально зможуть наблизитися до професійної майстерності. В цьому тренінгу використані, в основному рольові вправи та ігри, за допомогою яких молоді фахівці зможуть програти ті проблеми і ситуації, які виникнуть перед ними під час роботи.

Звичайно, даний тренінг не може гарантувати стовідсоткову адаптацію, а лише може сприяти прискоренню цього процесу, програти ті можливі ситуації, які можуть статися у роботі, щоб на майбутнє при виникненні такої ситуації вже не викликало паніки, а можна було спокійно розібратися у ній.

Вступ. Активізація уваги учасників Сповідь працюючого

Тяжко тому існувати,

Хто не хоче працювати.

Схожий в нього день на день,

Сам же він, немов той пень,

Бо без діла просидіти,

Можна й справді одубіти.

А от праця – справжнє диво,

Хто працює, той щасливий.

Бо тоді цікаво жити,

Можна все-все-все створити!

А поробиш аж до поту,

Й поїси тоді в охоту!

А от ті, хто білоручки –

Дармоїди й недоучки.

Бо як вродиться ледащо,

Не згодиться вже нінащо...

1. Вправа «Знайомство»

Перш ніж розпочати нашу роботу, нам потрібно познайомитись. Кожний учасник представляється «Не хочу вихвалитися, але я...»

- От ми з вами і познайомилися та більше дізналися один про одного.

2. Мозковий штурм «Правила роботи в групі»

- Для чого в нашому житті необхідні різноманітні правила?

Правила вкрай необхідні для створення такої обстановки, щоб кожен учасник: міг відверто висловлюватись і виражати свої почуття й погляди; не боявся стати об'єктом глузувань та критики; був упевнений у тому, що все особисте, що обговорюється на занятті, не вийде за межі групи; одержував інформацію сам і не заважав отримувати її іншим учасникам.

- Щоб запропонували ви?

- Бути позитивними;

- говорити по черзі;

- бути активними;

- слухати й чути кожного;

- толерантно ставитись один до одного;

- бути пунктуальними;

- діяти за принципом «тут і зараз».

- Чи згодні ви та чи приймаєте ці правила?

3. Повідомлення теми, мети, завдань тренінгу.

Для нашої роботи потрібно визначити мету нашого заняття, тобто чітко окреслити очікуваний результат.

Одну людину попросили піднятою вгору рукою дотягтися до мітки на стіні, вище якої вона не в змозі дістати. Зробили позначку й поставили нове завдання: їй запропонували дістати паличку, розміщену дещо вище від поставленої мітки. Через деякий час людина зробила і це. Потім мету було ще змінено: цього разу було поставлено завдання повісити паличкою капелюха ще вище, але й з цим завданням людина впоралася.

Ця проста фізична вправа наочно демонструє ефект поставленої мети. Отже, мета нашого заняття: сформуванню впевненість у правильному виборі професії, вчитися діяти та спілкуватися в колективі, підвищувати свій професійний рівень, знаходити вихід із будь-якої ситуації.

4. Вправа «Очікування»

Роздаються невеликі аркуші липкого паперу.

- Напишіть, чого саме ви очікуєте від тренінгу.

Кожен презентує свої записи та прикріплює на плакаті із зображенням піщаного годинника.

5. Вправа «Поділись з сусідом»

Пропоную вибрати 2 питання серед тринадцяти, які виділяв М. Пруст:

1. Де б Ви хотіли жити?
2. Основна риса Вашого характеру?
3. Ваш основний недолік?
4. Який Ваш ідеал у житті?
5. Яку рису Ви найбільше цінуєте у чоловіків?
6. Яку рису Ви найбільше цінуєте у жінки?
7. Ваш улюблений колір?
8. Ваша улюблена квітка?
9. Що Ви найбільше не любите?
10. Що Ви найбільше цінуєте у Ваших друзях?
11. Ваше улюблене заняття?
12. Який настрій Вам притаманний?

Кожен з учасників повинен відповісти на них своєму партнерові.

6. Мозковий штурм «Урок» Робота в групах

На аркуші А –1 вертикально записуємо слово «праця».

Шляхом вільного висловлювання запишіть слова, які асоціюються з уроком, що починаються з літер «п», «р», «а», «ц», «я». Це можуть бути іменники, прикметники, дієслова.

У кожного різні відчуття щодо однієї й тієї самої речі.

7. Вправа «Конверт проблем»

Робота в групах

- Сформулюйте на аркуші найбільші проблеми чи страх у роботі і покладіть до конверта. Обміняйтесь. Дайте поради, як краще вирішити це питання. Вони повинні бути конкретними і дієвими.

8. Вправа «Числа, які правлять світом»

Номер будинку і квартири, номер телефону і авто, номер паспорта і дата народження. Скільки чисел у нашому житті! Нумерологія – містика чисел

- переконує, що ці цифри даються долею не випадково.

У кожного є своє число, дане йому при народженні. Запишіть свою дату народження. Наприклад, 25.07.1996. знайдіть суму всіх цифр. Додаємо доти, поки не буде число з однією цифрою. А тепер послухайте, що значить ваше число.

1- у багатьох релігіях світу це – символ божественної сили. Його носії- яскраво виражені лідери. Вони цілеспрямовані і прагнуть до влади. Для досягнення мети такі люди розраховують тільки на себе і не сприймають натиску з боку. Вони впевнені в унікальності і часто досягають успіху.

2- цим людям притаманні романтизм і фантазія. Вони мають філософські нахили, вміють добре пристосовуватися до різних обставин. Легко поступаються в дрібницях, але від головної мети не відступають, тому дуже часто успішні в бізнесі. Двоїстість особистості робить їх непостійними. Але «двієчники» – ласкаві і не люблять лишатися на самоті.

3- саме своєю триєдністю сильна «Свята Трійця». Трійка – символ динамічності особистості. Люди з числом «3» – артистичні, мають нахили до творчості. Вони щедрі. Але повсякденності вони не переносять, потребують різноманітності.

4- люди з цією цифрою надійні. Вони друзів не зраджують. Понад усе в житті цінять надійність, стабільність. У почуттях і вчинках вони, як правило, простодушні, через це вибирати для спілкування «трієчників» їм не

рекомендують – «четвірочник» швидко засумує. Але для тих, хто шукає партнера серйозного і надовго – то це те, що вам треба.

5- у п'ятірці криється сильна, але суперечлива енергетика. Якщо п'ятиконечна зірка дивиться вершиною вгору – це енергія позитивна, якщо вершиною вниз – навпаки. Кожний носій «5» робить для себе цей вибір. Ці люди люблять волю і експерименти, прекрасні працівники.

6 - шестиконечна зірка в давнину вважалась символом гармонії. Пізніше до шістки почали ставитися як до символу переходу, незавершеності. Люди з символом «6» вміють узагальнювати, підкорювати собі інших. Мета їхнього життя – постійність. Їхня вимогливість до інших – підвищена. Вони розумні, але їх легко вивести з рівноваги.

7 - це – щаслива цифра. Людям з цифрою «7» притаманно більше удачі ніж іншим. Вони «везучі». Якщо у вашому житті це не так, то ви відійшли від цього шляху. Намагайтесь зрозуміти, що ви зробили не так. Люди з цією цифрою - потайні, мають сильний незалежний характер і сильні до нестандартних вчинків. Але в душі емоційні, тому з ними не доведеться сумувати.

8 - символ влади. Покладена на бік вісімка стає символом безпомічності. Носії цифри «8» мають сильну волю. Такі люди рішучі і завжди йдуть до кінця. Вони завжди вірні в усьому.

9 - символ космосу. Такі люди вкрай сентиментальні, їх легко образити, вони вміють переживати біль. Носії «9» – ідеальні виконавці будь-яких робіт, готові працювати цілу добу без відпочинку. Таким людям потрібна похвала, ласка, підтримка.

9. Вправа «Портрет ідеального працівника»

Робота в групах

1 групі дається завдання створити портрет невдалого і неуспішного працівника, вказавши на його помилки і причини такого становища.

2 група описує працівника успішного і створює його портрет з перевагами, завдяки яким він став успішним.

Кожна група зачитує і захищає свого працівника і свій список. У кінці ми виділяємо, які помилки не потрібно допускати у своїй роботі, щоб не стати поганим спеціалістом, а чому потрібно вчитися, щоб стати успішним фахівцем.

Обговорення.

Звичайно, навіть у найуспішнішого працівника були кризи і поразки та ті факти, які ставили його у глухий кут, але не той працівник успішний, який не припускається помилок, а той, хто зробивши помилку, не опускає руки, а проаналізувавши їх, зміг прийняти і вдосконалити їх у своїй творчій роботі з учнями. Не бійтеся робити помилки, найголовніше вмійте з них виносити для себе правильні висновки.

10. Вправа «Яким я буду через 5 років»

- Яким ви уявляєте своє майбутнє?
- Чого очікуєте?
- Чого побоюєтесь?

11. Вправа «Серцеведення»

А зараз поговоримо про те, без чого вся наша праця була б даремною, без чого ми ніколи не досягнемо успіхів у спілкуванні з оточуючими.

- Як ви гадаєте, про що йтиме мова? Думки вголос.

Демонструється епіграф: «Той шлях, який веде до серця людини, є найкоротшим».

Чи можемо говорити про любов, якщо їй немає де перебувати? І де «житиме» терпіння, якщо його помешкання зачинене? Щоб не розгубити ці та інші чесноти Душі, потрібно створити для них сад, який називається Серцем!

– Я бачу, що всі ви прийшли в школу за покликанням душі.

– У світі існує безліч словників, але немає словника Серця. Давайте спробуємо створити його.

Серце яке? (Добре, щире, миле, ніжне, гаряче, чесне, палке, любляче, вірне, холодне, кам'яне, материнське, всепрощаюче, багатостраждальне,

далекоглядне, віддане, символічне, усміхнене, зажурене, розумне, чуйне, дбайливе...).

Що може робити Серце? (Любити, прощати, сумувати, страждати, боліти, радіти, вітати, хвилюватися, журитися, берегти, шанувати, дарувати, зігрівати, турбуватися, віддавати, ненавидіти, передбачати...).

- У кожному Серці повинні бути краса і велич Любові, натхнення Віри, відродження Доброти, гордість і суворість Обов'язку, торжество Справедливості, квіти Вдячності, сльози Співпереживання, посмішка Радості, піднесеність Відданості, іскра Щирості, легкість Покаяння, нива Благородства...

13. Вправа «Рюкзак, м'ясорубка, корзина»

Повернімося до наших очікувань. Я пропоную аркушки із записами ваших очікувань покласти в рюкзак, якщо ви взяли на цьому семінарі для себе щось нове, у м'ясорубку – якщо вам потрібно щось обміркувати, і викинути в корзину, якщо вважаєте, якщо нічого корисного ви не отримали.

14. Вправа «Рука дружби»

Обведіть на своєму аркуші праву руку, підпишіть своє прізвище і передайте по колу своєму сусідові, де кожен напише свої побажання. Вправа продовжується до тих пір поки «своя» рука не повернеться до свого власника.

15. Підсумки заняття. Метод «Прес»

Підсумовуючи роботу на сьогоднішньому семінарі, закінчіть думку:
Сьогодні мене вразило...

Сьогодні мені згадалося.

Мені запам'яталося ...

Мене дратувало .

Мені було цікаво .

Мене порадувало ...

Спілкування було .

Завершення тренінгу: Нехай життя дарує щастя й долю,

Душевну щедрість, доброту й любов.
Терпіння, працьовитість, силу й волю,
Поступливість і злагоду в усьому.
Дякую за увагу !

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дало змогу нам сформулювати такі висновки:

1. *Нами здійснено аналіз поняття «молодіжне безробіття» та безробіття як актуальну соціальну проблему у сучасних українських реаліях.*

Молодіжне безробіття можна визначити як явище, що характеризується відсутністю в частини громадян віком від 14 до 35 років можливості реалізації своєї здатності до праці, зумовлене особливостями молоді як особливої категорії населення, а також тенденціями розвитку молодіжного ринку праці.

Таким чином, безробітна молодь – це особлива соціальна група, яка в певний час не має такої цінності, як робота, пов'язаного з нею престижу, матеріального добробуту та загального визнання. Це відчутно впливає на загальну мотивацію поведінки молодих людей, мотиви вибору й опанування професії або перенавчання.

Вимушене молодіжне безробіття складніше і небезпечніше, ніж доросле, через такі наслідки для добробуту суспільства і держави загалом: соціальні (молодь є вразливою громадською категорією, адже молоді люди, не сформовані психічно, морально і соціально, гірше пристосовуються до змін економіки, за умови відсутності можливості гідно забезпечити життя вони можуть вдаватися до злочинної діяльності або соціальних вибухів; все це призводить до соціальної ізоляції, поглиблює розчарування в суспільстві і справедливості); економічні (зростання витрат на допомогу по безробіттю; зростання обсягу витрат на допомогу по безробіттю; зниження рівня ВВП; зниження рівня життя населення цієї категорії; виїзд молодих спеціалістів, котрі прагнуть реалізувати себе за кордоном; як результат, країна втрачає перспективні кадри).

Проведений аналіз сучасних особливостей питання молодіжного безробіття дозволяє зробити висновок, що молодіжне безробіття має величезні негативні наслідки для суспільства, а саме призведе до зниження рівня життя населення, погіршення криміногенної обстановки, збільшення

злочинного та тіньового сектору економіки, погіршення демографічної ситуації та зниження рівня освіченості і інтелектуального розвитку, що на етапі розбудови в Україні інформаційного суспільства є неприпустимим.

Молодіжне безробіття сьогодні є не лише проблемою України, а досягло рівня загальносвітової, й потребує негайного вирішення як в нас, так і в інших країнах. Тому, для його подолання потрібно вивчати як вдалий так і негативний досвід інших країн, необхідно впроваджувати сумісні зусилля з боку урядів всіх країн та міжнародних організацій. Негативні наслідки такої складної ситуації на загальносвітовому молодіжному ринку праці за умови не вирішення ситуації в повному обсязі зараз навіть важко передбачити.

2. Охарактеризовано причини та наслідки безробіття серед сучасної молоді.

Основними причинами молодіжного безробіття є проблеми якості профорієнтації диспропорції попиту та пропозиції робочої сили, невідповідність надаваної навчальним закладами освіти вимогам потенційних роботодавців, також відсутність налагодженої системи взаємодії навчальних закладів, підприємств та держави та інші фактори.

Наслідки молодіжного безробіття чинять неабияку загрозу добробуту держави. Вони поділяються на дві групи: соціальні та економічні. До соціальних можна віднести: формування «втраченого покоління», соціальна невизначеність молоді особистості; загроза соціального неспокою, заворушень, збурень; зростання кількості психічних захворювань серед молоді; ускладнення криміногенної ситуації в країні; нераціональне використання трудового потенціалу; «відтік умів» .

До економічних наслідків можна зарахувати такі: зростання витрат на допомогу по безробіттю; марне витрачання коштів державного бюджету на навчання спеціалістів, які потім не знаходять роботи; зростання обсягу витрат на допомогу по безробіттю; зниження рівня ВВП; зниження рівня життя населення даної категорії.

3. *Експериментально досліджено проблеми працевлаштування сучасної студентської молоді.*

Проведене дослідження для розуміння загальної ситуації з роботою серед здобувачів вищої освіти свідчать про те, що абсолютна більшість студентів поєднувала навчання з роботою. Після закінчення навчання, значна частина студентів планують працювати за фахом, у зв'язку з чим, слід підкреслити важливість прийняття практичних кроків у формуванні професійних планів молоді, вироблення стійких професійних інтересів і намірів відносно до майбутньої діяльності, які б також відповідали потребам суспільства в кадрах з різних професій. Серед основних бар'єрів, що істотно негативно впливає на майбутнє працевлаштування, найвагомішим студенти вважають «відсутність вакансій», що є головним характерним фактором дисбалансу попиту та пропозицій на ринку праці.

Рівень заробітної плати залишається важливим критерієм для будь-якого працівника, більшість опитаних студентів досить об'єктивно підійшли до оцінки набутих особистих знань, навичок і вмінь, а також до своїх бажань щодо оплати праці.

В епоху розвитку комп'ютерних та інтернет-технологій, а також в період глобалізації та значних кроків України до вступу в ЄС, не викликає сумніву питання пошуку джерела отримання інформації про наявність вакансій. Тому використання ресурсу інтернет є найефективнішим для пошуку вакансій з працевлаштування.

4. *Розроблено соціально-педагогічний тренінг «Я крокую до успіху».*

З метою покращення ситуації працевлаштування випускників факультету соціальної та психологічної освіти, нами розроблено тренінг «Я крокую до успіху», який ми рекомендуємо проводити на випускних курсах по закінченню першого семестру, адже підготовка до працевлаштування має здійснюватись впродовж останнього року навчання.

Мету такого тренінгу вбачаємо формуванні в молодого спеціаліста впевненість у правильному виборі професії, навчанні діяти та спілкуватися,

стимулювати бажання підвищувати свій професійний рівень, активізувати творчий потенціал.

Основними завданнями перед студентам-випускникам має стати допомога молодому спеціалісту знайти вихід із будь – якої ситуації, яка може скластися, створити і підкріпити імідж успішного спеціаліста; розвивати вміння короткої само презентації; сприяти формуванню позитивної самооцінки й усвідомленню унікальності особистості кожної людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи: Монографія. К. 2006. 408с.
2. Безпалько О.В. Соціальна робота в громаді: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Академія праці та соціальних відносин. К.:Центр навч. літератури, 2005. 172 с.
3. Безробіття в Україні: причини, види, наслідки. Наукові доробки молоді - вирішенню проблем Європейської інтеграції: Збірник наукових статей у 2 т.- х.: Континент, 2008. 200 с.
4. Богоявленська Ю. В. Адміністративно-правові механізми управління зайнятістю молоді в Україні в умовах фінансової кризи. Економіка та держава. 2009. №10. С. 50–51.
5. Бойко А. Поняття та правова природа молодіжного безробіття // Трудове право. 2018. № 2. С.69–72
6. Большая О. В. Проблема зайнятості молоді на ринку праці України. Економіка і регіон. 2012. № 2(33). С. 114–118.
7. Бондаревська К. В. Молодіжна зайнятість: сучасні тенденції та перспективи розвитку. Економіка і організація управління: збірник наукових праць. 2016. №2 (22). С. 24–32.
8. Випускники ВНЗ у реальному бізнесі: яких знань і навичок їм бракує? // Вісник Консорціуму із удосконалення менеджмент – освіти в Україні. 2004. № 2. С.2–3.
9. Волянська-Савчук Л., Красовський В. Теоретичні засади ринку праці в економічній системі. Економіка і організація управління. 2019. 1 (33). С. 21–32.
10. Гаркавенко Н. Напрями вдосконалення політики зайнятості населення у ринкових умовах / Н. Гаркавенко // Україна: аспекти праці. 2008. № 6. С. 26–32.

11. Грабовець І. В. Молоді фахівці як соціально-статусна група: характеристика та роль у системі суспільних відносин. *Грані*. 2005. №5, С. 118-121.
12. Данченко О. М. Соціально-педагогічна підтримка безробітної молоді в сфері соціальної роботи в Україні // *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2013. №2(8). С. 71–76
13. Державна служба статистики України: веб-сайт. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm
14. Діденко Н. В., Родак О. Ф. Проблема та шляхи вирішення молодіжного безробіття в сучасному суспільстві. *Економіка та держава*. 2016. №4. С.81–84.
15. Довжук Б. С. Організація діяльності служб зайнятості. Тернопіль: *Економічна думка*, 2002. С. 21–26.
16. Дрюк О. Г., Рубан О. В. Молодіжне безробіття в Україні в контексті Світової економічної кризи [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://politiko.ua/blogpost19457>.
17. Іваницька С., Мороховець І. Проблема безробіття молоді України. *Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання*. 2015. № 5. С.15–17.
18. Іванова Т. М. Напрями подолання молодіжного безробіття в Україні: регіональний аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. № 6. С. 94–97.
19. Закатнов Д. О. Технології підготовки учнівської молоді до професійного самовизначення : монографія. К.: Педагогічна думка, 2012. 160 с.
20. Закон України «Про зайнятість населення» від 01.01. 2018 р., підстава 2148-19

21. Заярна Н. М. Причини безробіття в різних умовах економічного розвитку України та методи його подолання. *Науковий вісник НЛТУ*. 2011. Вип. 21.2. С.196–200.
22. Збрицька Т. П, Мінін В. С. Соціально-економічна ефективність зайнятості молоді: регіональний аспект. *Економіка і організація управління*. 2021. Т. 43, №3. С. 156–167.
23. Звонар Й. П. Активна політика зайнятості в країнах Європейського Союзу та можливості її застосування в Україні. Серія «Економіка». 2015. Вип. 2(4). URL: <http://www.msu.edu.ua/visn/wp-content/uploads/2015/11/2-4-1-2015-25.pdf>
24. Коваль Г. Молоді спеціалісти на ринку праці. *Наукові праці :Науково-методичний журнал. Державне управління*. Миколаїв. 2012. Вип. 190. Т. 202. С.121–124.
25. Коваль Г. Проблеми молоді на ринку праці. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 16. С. 118–121.
26. Коваль Г. В. Проблеми молодіжного безробіття в Україні та шляхи їх вирішення. *Теорія та практика державного управління і механізми державного управління місцевого самоврядування*. 2018. № 1. С. 53–57
27. Костенко Л. Світові моделі молодіжної політики: досвід для України. Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу : теоретичні та практичні аспекти : матеріали IV Всеукр. за міжнар. участю науково-практ. конф., м. Полтава, 23 жовт. 2019 р. Полтава, 2019. С. 71–75.
28. Куліш Н. В. Проблеми та наслідки молодіжного безробіття / Н. В. Куліш // *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2011. Вип. 19. С. 169–176.
29. Купець О. В. Диференціація довготривалого безробіття в Україні за соціально-демографічними групами. *Праця, зайнятість та соціально-трудова відносина*. 2006. С. 106–114.

30. Левчук Г.В. Сучасні проблеми, тенденції та аналіз безробіття населення в Україні. Вісник Бердянського університету економіки. № 3(7).2009. С. 75–79.
31. Леган, І. М. Чинники впливу на конкурентоспроможність молоді на ринку праці. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 2. С. 299–304.
32. Лисюк О. С. Безробіття як соціально-економічна проблема населення України. Зб. наук. праць ВНАУ. 2012. № 4(70). С. 48–53.
33. Лукашевич М. П. Соціальна робота (теорія і практика): навчальний посібник. К.: Каравела, 2009. 332 с.
34. Матюк Т. В., Панчева Ю. С. Молодіжне безробіття в Україні на сучасному етапі розвитку. Приазовський економічний вісник. 2020. Т. 20, № 3. С. 189–194.
35. Мельник Л., Данилюк О., Гевчук Н. Молодіжне безробіття: дослідження проблем та потреб. Соціально-економічні проблеми і держава. 2021. Вип. 1 (24). С. 35-44.
36. Митрофанова А.С. аналіз причин, факторів та проблем безробіття серед молоді в УКРАЇНІ
37. Мутяк М. Менеджмент зайнятості молоді: міжнародний аспект. Україна: аспекти праці. 2005. № 4. С. 24–28.
38. Новікова О.Ф. Соціальна орієнтація економіки: механізми державного регулювання, 2009. 220 с.
39. Офіційний сайт Державної служби зайнятості України [Електронне джерело] . Режим доступу:<http://dcz.gov.ua/>
40. Пазюк О. Проблеми безробіття в Україні . Україна: аспекти праці. 2004. № 2. С. 3–10.
41. Підвальна Ю. Соціальні проблеми безробіття молоді на сучасному українському ринку праці. Соціальна робота та соціальна освіта. 2020. Вип. 2. С. 38–47.
42. Покрищук В. Мотиваційна поведінка безробітної молоді в Україні. Україна: аспекти праці. 2005. № 8. С. 7–12.

43. Попов С. В. Безробіття, його сутність та історія боротьби з цим явищем. Форум права. 2008. № 1. С. 353–357.
44. Проблеми молодіжного безробіття та шляхи його подолання / А. Білик, С. Гарна, Л. Гончар. [Електронний ресурс]. Режим доступу :<http://www.sworld.com.ua/konfer41/41.pdf>
45. Про зайнятість населення [Текст]: Закон України від 05 липня 2012 року № 5067–VI// Офіц. вісн. України. 2012. № 63. Ст. 1.
46. Про зайнятість населення: Закон України, редакція від 31.08.2018 року, підстава 2462-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>
47. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні [Текст]: Закон України від 05 лютого 1993 року № 2998–XII // Відомості Верховної Ради України. 1993. №6. Ст. 1.
48. Професійна орієнтація : підручник [для студентів] / Єгорова Є. В., Ігнатович О. М., Кобченко В. В., Литвинова Н. І., Марченко І. Б., Мерзлякова О.Л.,
49. Романюк О. В. Проблеми працевлаштування молоді / О. В. Романюк [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Dtr_ep/2011_6/files/EC611_53.pdf.
50. Семенова Д. А. Основні напрями подолання безробіття серед молоді в Україні [Текст] / Д. А. Семенова // Стратегічні пріоритети: наук. аналіт. щокварт. зб. К.: НІСД. 2012. № 2. С. 138–142.
51. Сіряченко Н. Ю. Проблема визначення поняття «зайнятість» та його сутність / Н. Ю. Сіряченко // Актуальні проблеми права: теорія і практика : зб. наук. пр. Луганськ : Східноукраїнський нац. ун-т ім. Володимира Даля. 2010. № 18. С. 497–503.
52. Синявський В. В., Татаурова-Осика Г. П., Шевенко А. М.; [за ред. О. М. Ігнатович]. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 240 с
53. Скуратівський В. А., Палій О. М. Основи соціальної політики: Навч. посіб. К.: МАУП. 2002. 200 с, с. 40–41

54. Соляник О. М. Безробіття молоді: причини, наслідки та шляхи вирішення [Текст] / О.М. Соляник, Н. Г. Ведмідь // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф. (м. Суми, 24-26 квітня 2013 р.) ; за заг. ред. О. В. Прокопенко. Суми: СумДУ. 2013. Т.2. С. 216-218.
55. Соціальна педагогіка / За ред. А.Й. Капської . К. 2006. 468 с.
56. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. І. Д. Зверева, О. В.Безпалько, С. Я . Харченко та ін.; За заг. ред.: І. Д. Зверевої, Г. М. Лактіонової. К.: Центр навчальної літератури. 2004. 256 с.
57. Соціальна робота з дітьми та молоддю: проблеми, пошуки, перспективи. За заг.редакцією Пінчук І.М., Толстоухової С.В. К.: УДЦССМ, 2000. № 1. 276 с.
58. Соціальна робота: теорія і практика: Навч. посіб. / Тюття Л.Т., Іванова І.Б. Знання, 2008. №2. 408 с.
59. Соціальна робота: технологічний аспект: Навчальний посібник / За ред. Проф. А.Й. Капської. К.: Центр навчальної літератури. 2004.
60. Тахтарова К. А. Проблеми безробіття молоді в Україні / К. А. Тахтарова, Ю. О. Гетьманенко; [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2010_3/tom3/1048.pdf.
61. Технологія тренінгу. Упоряд.: О.Главник, Г.Бевз. За заг. С.Максименка. Главник, 2005. 112 с.
62. Федоренко, В. Г. Євроінтеграція, економіка і ринок праці в Україні / В. Г. Федоренко, Ю. Б. Пінчук // Ринок праці та зайнятість населення. 2014. № 1. С. 13-15.
63. Фесенко А. Невирішеність проблеми працевлаштування як фактор соціального відчуження молоді / А.М. Фесенко // Педагогіка та соціальна робота. 2014. №6. С. 51–56.
64. Холодницька А. В., Боярчук Л. В. Адаптація зарубіжного досвіду у сфері державного регулювання зайнятості населення до реалій України.

Innovative solutions in modern science. №1(1), 2016. URL: <https://naukajournal.org/index.php/ISMSD/article/viewFile/727/885>

65. Чатченко, Т. В. Молодіжне безробіття як одна з визначальних проблем соціально-економічного розвитку України та шляхи його вирішення / Т. В. Чатченко // Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 14. С. 250–253.

66. Чубук Р. В. Соціально-педагогічна робота зі студентською молоддю : [монографія] / Р. В. Чубук. Миколаїв : Вид-во ЧДУ імені Петра Могили, 2013. 300 с.

67. Чурилова О. А. Безробіття в Україні: причини, наслідки. Зб. наук. стат. у 2 т. Континент. 2010. № 12. С. 182–184.

68. Шакурова М.В. Методика і технологія роботи соціального педагога: Учеб. посібник для студ. вищ. пед. навч. закладів. 2-е вид., Стереотип. М.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 272 с.

69. Шевчук П. І. Соціальна політика. Львів: Світ. 2003. 399 с.

70. Щотова Ю. М. Правове регулювання працевлаштування молоді в Україні: монографія / Ю. М. Щотова. – К.: АПСВ, 2007. 192 с.

71. Шульга О. В. Безробіття молоді та шляхи його подолання. Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія, 2017. №2(10). С.112–116

72. Яценко Н. Причини безробіття молоді в Україні / Н. М. Яценко, Я. Ю. Яковенко // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. Випуск 1/2013 (78). С. 143–147.

73. Ячна Н. Молодіжне безробіття як соціально-економічний конфлікт в умовах української сучасності. Вісник Київського нац. університету ім. Тараса Шевченка. 2013. №1. С.86–88.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета

1. Чи був у вас досвід працевлаштування під час навчання?

2. Чи ходили Ви на співбесіди?

3. Якщо Ви працюєте чи працювали, чи співпадав профіль Вашої роботи зі спеціальністю, яку Ви отримуєте у ЗВО?

4. Чи збираєтесь Ви працювати за спеціальністю після закінчення ЗВО?

5. Як Ви вважаєте, яке джерело інформації найбільш ефективно для пошуку роботи?
